КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ | № 123 (4414). | ШИНАРДИ, 13 октябрь 1970 шу. | Мах 2 кеп.

Грозненски «Трансмаш» заводе къаьстта дика къахьег заготовительни цехерча слесара К. Джабраилова, электросварщика Л. Офицеровас, резчика М. Хамзатова, штамповщица А. Жуковас, кхьчар. ХІара сменах нормаш 120 — 125 процент кхоачашъю цар. Дикеч тІекхучнея мара хилан цар кийчъе оатхалаш я. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду КПСС XXIV-ча съезда.

СУРТА ТІА (аьрдехьара эттечъа) слесарь К. Джабраилов, электросварщик Л. Офицерова, резчик М. Хамзатов, штамповщица А. Жукова.

Р. Васильева сурт.

Сунженски районерча «ЦІе Зевар» яхача колхоза коа тІара оалхазараш леладер барттайна коллектив я. Тайп — тайпарча ъьамех бола нах ба цига болх бен. Цар даим керда торонаш лех къахьегама овсарле даккхьара. КПСС XXIV-ча съезда сийна нахе ъьяхача коллективо хІаьале кхоачашъяьй пхе шера план.

Даим хьалха латташ хьайоагІа коа тІара оалхазараш леладу Ханиева Кайла къахьегама совгІатица накъайода парте XXIV-ча съезда.

Х. Султанова сурт.

КПСС XXIV съезда накъадолхаш

КОМСИЙ БЕРКАТ

Комсий лекха хьункъам кхебаьб укх шера Наурски района Калининга цІерагІча совхозе механизаторашa. ХІанзе ноаш комсаш чуйина баьццача 1251 гектарах хІорае тІара юкъера лаьрхІача 62,2 центнер комсаш чуений цар, е планал 12 центнер совгІа. Из баьхан долаш беррига хьункъам чуйица бьшна боашаве а пачхьалкхан заданни селхан кхоачашьй баьнааб уж. Даьхенга цу совхозагара дІакхачьай 7777 тонн комсаш, план 7440 тонн йолча.

Боахама отделенешта юкъе лекхагІа бола хьункъам кхебаьраш Дьякова Мария Ивановнас кулгалдеча кхоалагІча отделене комсаш ялейраш ба. Цу отделенерча Лазарев Анатолийи Гладкина Василисеи керте латтача бригатаьш кІанзле комсаш йоккара план шоазаь тІехкхоачашъяьй.

Н. БУЛГАКОВ, совхоза экономист.

ИТТ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

КПСС XXIV-ча съезда сийна къахьегама вахте эттача «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттакоша чІоагІа цьовсаш лелттаьу шера доаккхача мехкдаьтта боарам 20 миллион тоннага кхачийтара. Инициатива дІайолаьярашa дика къахьегама толамаш довх укх юбилейни шера. Мехкдаьтта даккхара итт бетта план 10-ча сентябре кхоачашъяьй управлене коллективо. Укх юхедисача тхьаь дийнахь планал лаьрхІачул совгІа доаккхарда 65 тонн «Іаьржа доьша». Уж толамаш доахача промыслашта юкъе дьржача социалистически лахьe хьалха латт Т. О. Давлгов керте латтача Гудермесски промысла коллектив. 6-ча октябре денз тІабовгІача бетта чотах мехкдаьтта доаккхаш я из. Цул дукха тІехьабисаш П. Х. Хашенкос кулгалдеча Гойт-Корт промысла мехкдаьттахой. Итт бетта задани 9 октябре кхоачашъяьй цар. КарагІдаьначох кхоачам а ца беш кхьа а хьинар лайдь къахьегаш ба мехкдаьттахой.

Б. КОСТОЕВ.

* * *

Пхе шера план хаьал хьалха кхоачаш а ец, парте аргІанарча XXIV съезда къахьегама совгІат кийчдара социалистически ахье ьиначa В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чаккхоахача заводе мехкдаьтта продукци араяецара итт бетта план кхоачашъяьй дуккхача цехий, установкай коллективаша. Царна юкъе хьалха латташ я нов. Литвинов керте латтача кхоалагІча цеха коллективаи н.и. Курявина, Базалиева, Дрогина кулгалдеча установкай технологаши. Кинра дизал цар октябра бетта чотах мехкдаьтта продукци араяца. ХІандехьа планал совгІа арахийца продукци эзараш тоннаш я. Иштта дика къахьег нов. Кайлаш керте латтача № 13—14 йолча установке коллективо. Цо итт бетта план 8-ча октябре кхоачашъяьй.

Ф. УНТИЛОВА, тха штате йоаца корр.

КПСС XXIV съезда сийна керда къахьегама толамаш дахара а торговле культура лаккхьара а керда деккхераш гІонйина Гудермесса горемешторга коллективо. Товарооборота шера план 25-ча декабре кхоачашъе лаьрхІад цо.

Мишта кхоачашду уж декхараш? Цу хаттера жоп лу укх цифраша. 106,2 процент кхоачашъяьй рознични товарооборота план, цу даькье торговле 106,4 процента юкъера кхача кийчбеча 103,2 процента.

Уж толамаш доахача хьалхара моттиг лаьккхай «Маяк» оалача промтоварка цига коллективо. Товарооборота 9 бетта план 107,4 процент кхоачашъяьй цо.

Къахьегама совгІаташ

Дика бу болх директор Н. В Шилина йолча тика. Наха дукхагІа эцаш доле товараш лиэна хьа лу чу. Барттайна я коллектив, вІашин тешаш ба цун членаш.

Укхала дикагІа къахьегарех ба болкхагІбола продавецаш Нечаева Нина Александровна, Кадочникова Татьяна Дмитриевна, кхыбараш. Нохарзошна Іамерш, царна эшар фуд ха гІерташ ба уж.

Юбилейни шера хьинаре къахьегаш хьаноагІа Черникова Зинаида заведующи йолча № 5 йолча кхачан тика коллектив а. 9 бетта товарооборота план 108,5 процент кхоачашъяьй цо. Цу коллективана юкъе белхалбаьнна дика къахьегаш ба йоккхагІйола продавец Ларионова Лидия Ивановнеи дІамагІйола продавщица Желихановская Елена Дмитриевнеи. Шоаи болха заданеш массала а тІехкхоачашьяраш совгІа, торговле культура айяь, новкъосташта шоашкара масал гойта гІерт уж.

М. БОТОВ.

ШУРА ДУКХАГІА ЙОАККХ

КПСС ЦК июльски Пленумо баьхам кхоачашбара шоай низ тІехьийт республика совхозийи колхозийи фермай къахьегамхоша. Цар декхар да хьайбай продуктивность лаккхьар. Даьхенга дукхагІа продукци яар. Цу даькье дукха толамаш даьхад шурий товарни фермай коллективаша дІабаккхача ийс бетта.

Масала, совхк цу ханачул 17 процент дукхагІа яьккхай шура укх шера 9 бетта колхозашкеи совхозашкеи. ХІаьта хІара кхоабача ІаттагІара яьккхар 1605 килограмм я. Ловцаш хьачa доакх хІара Іетто дул кхиначул 170 килограмм дукхагІа я на.

Хьоккаще къахьегаш ба Шелковской района «Красный пахарь» совхоза ферма къахьегамхой. Цар хІара ІаттагІара яьккха шура 2500 килограмм я. Царел тІехьа бисабаш цу районера «Путь к коммунизму» колхоза доахан лелалераш я. Цига ІаттагІара яьккхар 2278 килограмм я. Иштта дика латт шура яккхара гІулакх Наурски района Ленина цІерагІча колхозе а.

ДІадахача шерашка лакха яар хьайбай продуктивность Урус-Мартане районерчий «Горец» совхозе. ЦІьабакъла йьайбашлеладераш шоай низ дІахоачер дер иза аййра. Цудухьа совххарчул дикка лаккхагІа я укх шера доахан продуктивность.

Хьайбаш дика илабар, царна Іунал дерттІа лоттадар, цар уналацІено лорадр а толамий дерд. Цу гІулакха уйла а еш мортиц доакъер ІелашдедІ боахамий механизатораша, хьайбаш леладераша. ХІаьта цунах бисна найда а эце къахьегамхой вІаштІехьдерга кхоабача доахангара йоаккха шура лох иа хлийта, воаш тІайиса деххераш кхоачашде, пачхьалкхенга дукхагІа хьайбай продуктваш йоале.

1970 ШЕРА ЦХЬОАЛАГІА ОКТЯБРЬ ТІАКХАЧЧАЛЦА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ЯЬККХА ШУРА

Районаш	ХІара ІаттагІара юкъера лаьрхІача йоаккха шура 1969	1970	Лаккъялар (+) Лохъялар (—)
Ачхой-Мартана	1201	1285	+ 84
Грозненски	1498	1551	+ 53
Гудермеса	1280	1611	+ 331
МалгІабика	1371	1498	+ 127
Надтеречни	1501	1704	+ 203
Наьсаре	1056	1321	+ 265
Наурски	1682	1911	+ 229
Сунженски	1468	1742	+ 274
Урус-Мартана	1062	1477	+ 415
Шаьла	1120	1395	+ 275
Шелковской	1981	1943	— 38
г. Грозный	2032	2432	+ 400
Еррига	1427	1606	+ 179

Д. И. Багаева, И. А. Кондрашкена, В. С. Расторопкена Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялараx дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Советски физкультурни болам дегІабоалабеча дика хІамаш карагІдаларахи лакха квалификаци йолаш бола спортсменаш кийчбарахи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота дойла:

Багаев Деги Ирдаповича — вольни кІалтохаргагІа лата кагирхой Іомабеча республикански спортивни школа тренера, СССР спорта мастера.

Кондрацкий Игорь Александровича — «Динамо» яхача добровольни спортивни общества республикански совета классически кІалтохаргагІа латара тренера, СССР спорта мастера.

Растороцкий Вячеслав Степановича — «Динамо» яхача добровольни спортивни общества республикански совета спортивни гимнастика тренера, СССР спорта мастера.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1970 шера 8 октябрь.

ЯЛАТ ДІАДУВШ БА

Укх шера ка бола ялат хьункъалара хьакъезьа Грозненски районе моттел республике а эгара хьалхара моттиг лоац «Атагинский» совхоз. Юккъера лаьрхІача гектара тІара 24,2 центнер ялат яьккхар цо, хІаьта гураь дийна кІа — 30,8 центнер.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеша декхар оттадаь хьатІайоагІача пятилетка хьалхарча шера ялат гектара тІара 4—5 центнер дукхагІа хьункъаде, аьна.

Мишта кийчбеннаб совхоза болхлой хьатІадоагІача шера хьункъам баккхара, гураь ялат дІадера?

1971 шера дІаде деза еррига ялат 27000 гектар я. Цунах гураь дувргдар кІа 1800 гектар, мукх 500 гектар, дІадуйча фуна лаьрхІа душ доли рожь 100 гектар, юкъвъарйина дув ялат 300 гектар я.

Ялат дІадера лаьтта шиъ хаммахьа аьта яьннад, дерттІа кийчаьд. ХІаьта горохи ка бола алати хинна 1800 гектар ах цар бея кийчъяьй.

Укх шера совхозага тІама на эцаш шоаза дукхагІа минеральни удобренеш кхаьчай. Из баьхан доаш оахамаи ялат дІадера хьалха ега культивацеи кІалха дика дукха минеральни удобренеш ахийта йиш хилар. Уж удобренеш ехар эгара дукхагІа эшача кхашка.

Республика агрохимически лабаратори хьалхе а оттаьча картограмма боарамагІеи хаеш ехар уж. Совхоза шинна а отделенен ялат дІале деза лаьттах ах дизза кийчаьа яьннад. Лаьтта кийчдеш а иштта культиватор, кхоь дисковой лущильник, йиъ яккхай агрегат.

Ялат дІадера кийчъяьй барайтта сеялка. Яах агрегате болх беш хургья уж. Уж агрегаташ вІашагІтеха а, царех цхьадраш дІаяна болх беш а я хьайбашта лелча доаккара ялат дІадуйча.

ДІадуш дола еррига фу стандарта хьалхарча класса я. Шиъ болха планагІа совхозе дерзІ ялат 10—12 дийнахь дІадийна заккха. Совхозе ялат дІадера дола хІама кийча да: техника, фу, нах.

ХургІолча парте XXIV-ча съезда сийна социалистически ахь а лаьца, хьунІадоагІача шера хьункъам кийчбеш ба «Атагинский» совхоза болхлой.

П. НОВАКОВ.

1970 ШЕРА РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ БОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

КПСС XXIV съезда сийлена накъабахара шерра социалистически ахь а йоаджаш, Нохч а ГІалгІайчен промышленноста болхлоша хаьал хьалха кхоачашъяьй продукцина реализаци ярен керттера изделеш араецарен ийс бетта план.

1970 шера продукцина реализаци яра пачхьалкхен план ерригa республика хьаьйиаьд 102,3 процент кхоачашъяьй. 1969 шера хьалхарча ийс бетта хиначул укх шера цу юкъа арахийна продукци 7 процент дукхагІа хиннай.

Промышленноста къаьст къаьстача доакъошка укх тайпара лаккхьенна араеца продукци:

мехкдаьтта доахача промышленносте — 12 процент,
мехкдаьтта чаккхоахача промышленносте — 5 процент,
газови промышленносте — 41 процент,
химически мехкдаьттахимически промышленносте — 9 процент,
машинаш ечеи металлообработка ечеи промышленносте — 12 процент,
хьуьнеи хьу чаккхоахачеи промышленносте — 11 процент,
гІишлон материалий промышленносте — 10 процент.

Цхьайолча предприятешъа продукцина дегІаьахара хьаьвокх укх хена реализаци яра араеца про-денешa:

Предприятеш	1970 шера 9 бетта план кхоачашъяр проценташа	1969 шера ийс бетта арахийначунца нийсаьча
«Грознефть» объединени	102	112
Карабулакски газ чаккхоаха завод	104	99,3
Вознесенски газ чаккхоаха завод	107	176
«Грознефтехимзаводы» объединени	103	105
«Красный молот» завод	102	102
«Электроприбор» завод	103	140
«Пищемаш» завод	101	121
Г. Ахриева цІерагІа «Электроинструмент» завод	100,5	112
«Трансмаш» завод	104	113
Электромеханически завод	105	110
Гудермесски медико - инструментальни завод	106	129
Грозненски ремонтно - механически завод	102	104
Автоспецоборудоване № 1 йола Грозненски завод	102	104
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	102	97
Мебельно - хьун хІамаш ю «Терек» яха фирма	108	111
Ермоловски ДОК	100,4	120
Слюдяной фабрика	107	79
Грозненски аьшкбетона конструкцией завод	100,2	112
Шаьларча аьшкбетона изделейи конструкцейи завод	103	112
Ацетонови завод	102	121
ГІишлон материалий промышленноста управлени	101	114
Назрановски трикотажни фабрика	81	143
Швейно - производствени объединени	106	99,5
Кога гІирс бу фабрика	100,[illegible]	100
«Консервплодоовощ» производственно совхозни объединени	96	119
«Грозвино» объединени	106	99,9
Грозненски дулх доаккха комбинат	93	97
Шура кийчъяран шурен промышленноста управлени	95	111
Республика кхачан промышленноста министерство	102	110
Моттигерча промышленноста министерство	100,3	110
Доагона промышленноста управлени	117	114

Еррига республика хьаьйинача продукцина реализаци яра пачхьалкхен план кхоачашъяьлечa а цхьайолча предприятеша а бизза найда эцаш шоай керттерча производствени фондех, производстве резервех.

Ийс бетта тах аьккхара, болат араецара, мехкдаьтта аппаратура, насосаш, цементировочни агрегаташ, пуржине менген, аьшкбетона изделеш конструкцеш араецара, хьу кийчъяра, херх хьекха материалаш кийчъяра, фанера мебель, кондитерски изделеш, йий, дулх даккхара, колбасно - ветчинни изделеш, дулх даьтта араецара пачхьалкхен план кхоачашъяьй.

Экономически стимулировани чІогІъярах, къахьегах Іалмаи ярда гІа вІаштІехьбаккхарах, хаьача балхашта механизаци ярах, керда технологи производствена юкъехкхиярах, рационализаторски изобретательски болх тобарах, машинехи оборудованехи дикагІа пайда эцарах укх шера къахьегама овсарле 7,7 процент лаккхьеннай сорда хьалхарча ийс бетта хиначул, хІаьта къахьегама овсарле лаккхьара ийс бетта ладани 104,8 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лаккхьара чотах дегІаеннай еррига товарни продукци а. Керттера промышленни продукци араецара йола дахчеш я дІахора ярах:

	1970 шера 9 бетта арахийна продукци	1970 шера 9 бетта арахийна продукци сола цу юкъа арахийначуна нийсйича проценташа
Мехкдаьтта — эзар тонн	15001	111
Газ — миллион кубически метр	3082	121
Электроэнерги — миллион киловатт - сахьат	2286	99,[illegible]
ТІовхала энерги — миллион г. кал.	5,2	95
Болат — эзар тонн	23,6	107
Мехкдаьтта аппаратура — эзар тонн	10,8	102
Насосаш	695	91
Гидро тІоввиш долхийта насосаш	73	106
Скважинаш карасрзаре йола цементировочни агрегаташ	307	84
Тракторни прицепаш	6405	115
Трансформаторни подстанцеш	888	109
Электрографически машинаш	799	168
Металлически лхьегІаш — тонн	31	57
Пуржане менгеш — эзар	20,5	113
Шариковой авторучкаш — миллион	7,[illegible]	95
Кирпич (колхоза яьр йоацаш) миллион	125	102
КІира — эзар тонн	20,9	103
Гипс (алебастр) — эзар тонн	7,6	110
ВІашагІхетта аьшкбетона конструкцеши изделеши — эзар кубически метр	112	123
Хьу кийчъяр (колхозашка кийчъяьр йоацаш) эзар кубически метр	134	96
Херх хьекха кийчъяь материалаш (колхозаша кийчъяьр йоацаш) эзар кубически метр	59,4	112
Хьуна гамех яь плиташ — эзар кубически метр	24,1	142
Мебель — миллион сом	7,5	121
Швейни изделеш — миллион сом	27,3	95
Кога гІирс — эзар пар	963	102
Бытовой химе товараш — миллион сом	2,2	102
Пачхьалкхен ресурсай бедалаг даьккха дулх — эзар тонн	10,0	90
Колбасно - ветчинни изделеш эзар тонн	3,4	100,[illegible]
Пачхьалкхен ресурсех даьккха дулх даьтта эзар тонн	849	183
Пачхьалкхен ресурсех даьккха ганарий даьтта — эзар тонн	4,4	64
Мерзача шура продукци — эзар тонн	36,7	104
КІоллаш — тонн	756	115
Кондитерски изделеш — тонн	2727	[illegible]
Маькхи маьлха - булочни изделеш эзар тонн	56,3	107
Макаронни изделеш — тонн	2922	105
Консерваш — миллион условни банка	87,8	128
Йий — эзар декалитр	802	163

1970 шера хьалхарча ийс бетта кооперативни поставкай план кхоачашъяьй укх тайпара: болат доалазар 121 процент, чон доалазар 100,6 процент, бос бола мехаль доалазар 144 процент, лабоваш 103 процент, штамповкаш кийчъяр 82 процент.

Іилма - тохкама институташа, промышленни предприятеша дукха Іилма - тохкама балхаш даьд, кхьа а еш производствана юкъехкхиьай дикагІйола технологически процессаш, механизаци автоматизаци яь производствана.

Из иштта дале а цхьайолча предприятеша кхоачашъяьяц Іилма - тохкама балхаш дара керда техникеи дикагІйола технологии производствана юкъехкхьара пачхьалкхен план.

Пхе шера план хаьал хьалха кхоачаш а эш, КПСС XXIV съезда къахьегама совгІат кийчдара беррига шоай низ оарцагІбаьккха къахьег Нохч - ГІалгІайчен промышленноста болхлоша.

Нохч - ГІалгІай АССР Статистически управлене.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАРА ШУ ДІАДОЛАДАЬД

Парте экономически политикана пропаганда ира дакъе доархIаме моттиг лоац марксистско-ленински образоване система. Дешара кердача шера оаза районе чIоаггIа уйла тIайохийт тхоай кадрай дешара. Марксизма-ленинизма университете экономически знаней факультет йиллай. ХIьта КПСС горкома, горисполкома болхлошта, кулгалдеча кадрашта экономически знаней проблемаех йола семинар вIашагIъеллай. Ерригача политшколаша шоай занятеш дIайолайир «ХIанзарча этапера КПСС экономически политика» яхача дешагара.

Тар ма лу дукхагIа экономически дешара юкъеоза гIерт тхо механизатораш, хьайбаш лелардераш — тайп-тайпара профессеш йолаш, материальни производства сфере къахьегаш бола нах. Партийнии комсомольски организацешкара еха хьадех цар дешара чулоацама хаддаза тIахьожам лоаттабелга. Эшаш дола гIеп новкъостали де хьож тхо цар теоретически знанеши практически навыкаши Iомалра.

КПСС ЦК декабрьски июльски Пленумаша хьалхашка оттадьча декхараша дIадех кадрашта, берригача къахьегамхошта экономически кхетам лулга дIахотталар. Цудухьа района партийнии комсомольски организацеш къьеттa бехктокхам детаw кийчьелар дешара кердача шера, шер а йир, кIоарг а йир экономически пропаганда тематика. Юкъьанцарча политшколашка дукханиха юкъедоалаьд «Экономически знаней лардаш» яха предмет. 3 шера лаьрхIа я программа. Деша багIараштa цу юкъа ма зарра девзаргда производства социалистически способа экономически законаш, района колхозийи совхозийи, промышленни предприятей производственни гIулакхаш вIашіIехьдахара теории практикеи.

Тха районе 36 йолча марксизма-ленинизма лардий школай программа тIа оттадьд ер шу чакхдалаьлехья къьестта шоай тайпара массеха занятеш елга. Деша багIараштa цига йовзарьа хIанзарча этапера парте политика.

«КПСС экономическа политика проблемаш» яхача теманах ю ара Iомаергьа ишта тхьаь иттеоретически семинаре деша багIараша.

Комсомольски дешара системе 10 гаргга кружок вIашагIъеллай «Социалистически экономикаx йолча беседашта». Цига дешаш хургба 5 эзар гаргга къона социалисташ, белхлой, колхозхой. ХIьта вeррига а партийнии комсомольски образоване системе чуэнараш ши эзар гаргга кагий нахи мехкарийи ба — cоаx карчул дукха а дукхагIа. Тоаьй къахьегамхошта политически кхетам лулга, хоьш чa дарры, теьал беккхача беарамe шоаех тийша лелаш болча пропагандистески кадрай состав ше а. Укх шера, масала, комсомольски кружекашкара дукха а дукхагIа бола пропагандисташ лакхера образовани йолаш бола парте членаш ба.

Школай, кружокий, семинарий сеть шерьарал совгIа, дIахо шерра деIайостадьй пропаганда массови формаш а.

Политически дешара система кердадар — ма я халкъа университети цунна чуйоагIаш йола факультеташ: правови знаней, уннаxцIенои, Iилма атеизм, Iилма-технически прогресс.

Оаха лицдалийтадап тхоай кхаллеьхта политически дешар а. Цара лаьрхIа вIашагIъеллай 24 политшкола, машинаьккъахой клубе кхалнаьха лектори.

Укх шера кердача наькъаца лелаламьд оаха цIагIара лекторeш вIашагIйоаллара. Укх дукх шера 300 совгIа вIашагIъеллай района.

Партийни образоване боарам лакхбаьр дукхаьа пропагандисташьра бокх эргабоалам тоабу оаха. Нагахь пропагандист вац лакхера образовани йолаш.

ДукхагIа бола пропагандисташ КПСС членаш ба, дика пропагандистски опыт а йолаш. КПСС горкомo долла хIама дьд политически дешара эффективность лакхьер, коммунизм хьальира практикаца теоре айкха бувзам хулга Iалашдар духьа.

Дешара керда шу — парте XXIV-ча съезда шу. Тха кадрай марксистски кхетам лакхбара, хьалхалаттача пропагандистски уйланна карагIдьйна мехье, бокъонца прогрессивни мел дола хIама чIоагIдарех дегIакхувларем тешаме школа a хинна дIаотта деза из, коммунизм хьальира лаьккъе района къахьегамхой политически хьинар айдара шу хурга дувах.

Дешара кердача шера кийчо ю аьттар сарьа. Цхьабакъда, оаха сайбакхье шоаш дoла учебникаш ца тоьар. Деш дола къимаьл яраш дола диафильмаш, кхийнола пособеш ца тоьарах да. Йоакхо яла аргьап политэкономеи ерта йоахама конкретни экономикаи лоарxIамегIарча теоретически проблемаех лаьца боккхийча Iилматоша, пропагандисташ дь выступленеш тIа а йолаш магнитофонни йоазонаш Iалашдара.

Оаха долла хIама дергдь тешаме керда шу района къахьегамхой ийдиним экономически дегIабахкара дьнкье кхь а беркетегIа тийтара. Цунна бола тешам ба коммунизм хьальира декхараш кхоачашдар духьа доаттабеча къонсаиг доаха керда толамаш.

Э. ИСАЕВ,

КПСС Гудермеса горкома секретарь.

ХОЗ А Е ТОА А Е ЮРТАШИ ГОРОДАШИ

Укх денощка Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои профсоюзий областной Совета Президиумои соцам баьб КПСС XXIV съезда сийна юрташи, белхлой поселкаши, городаши тоаe дьина Башкирски АССР, Новгородски областа, Рязань, Владимир яхача городий предприятейи организацейи коллективай инициатива хьаллаца.

Министерстваштa, управленешта, ведомстваштa, къахьегамхой депутатий советий районнии городскойи исполкомашта, профсоюзий комитеташтa, Башкирски АССР, Новгородски областа, Рязань, Владимир яхача городий предприятейи организацейи коллективаша юрташи, белхлой поселкаши, городаши хозьех тоаен дьина йолаь инициатива республика ерригача предприятей, учрежденей, совхозий, колхозий гIишлошъеча организацей коллективай балха шерра юкъейоаржа елга тIадуллалда.

ХIара город, белхлой поселок, нах баха пункт, предприяте, организаце ков хоздера, тоадара де мел эшар белгалдоала, хIьта уш балхаш чакддахара эша хьалаш вIашгIехь а доахалда.

— Городий предприятеша, организацеша, совхозаша, колхозаша бахача наьха цIеношка газ чуйиллара, водопроводаш, канализацешнни электрически сеташ яхкара, иштта кхыйола эша объекташ яра новкъостал дергдоле гIулакх вIаштIехьдоаккхалда;

городаши, белхлой поселкаши, юрта нах баха моттигаши ховьечен тоаечен шерра юкъеоза къахьегамхой, мамогта пайда эца моттигерча кхоачамех, кхом а беш дIакхийта средстваши материалаши; социалистически яхь шерра дIакхайкваьлгеи цунах хьахиначох капайоазонтен, радион телевиденеи гIолла даим довм белгеи вIаштIехьдоаккхалда.

КАГИРХОЙ СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

Укх денношка ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома III-гIа пленум хилар пионерий Республиканска Дворецe. Пленумо дийцар укх тайпара дешаш: «КПСС ЦК июльски (1970 ш) Пленумен ВЛКСМ ЦК II-ча пленумен итогий a цар решенеш кхоачашъяра даькъера республика комсомольски организацей декхарий а чьанъехьа», «КПСС XXIV-ча съезда дакх доагIгIача тайпара накъадакара а, даькъера областной комсомольски организаце мероприятеш». Хьалхарча дешах доклад йир ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара П. Громова, шоллагIча дешах — комсомола обкома секретара О. Мякиева.

Комсомольцаша, берригача советски кагирхоша, — аьлар нов. Громова, чIоаггIа дегаш гIоэдьяна тIанйиар 1971 шера марте КПСС XXIV-гIа эргIакара съезд гулъяра хьакъехьа КПСС ЦК июльски Пленумо аь решини.

ВЛКСМ ЦК II-ча Пленума тIакьехаме жоп луш, Москверча, Ленинградерча, Украинерча, Белоруссерча, кхыча областишкарча комсомольски организацеша дIадоладаь гIулакх хьал е лаьна, республика КПСС XXIV-ча съезда сийна шерра социалистически яхь йоаржаьй кагирхошта юкъе. Съезд хьалхарча хIара денах къонаперча къахьегамеи тIехдика ча дешарех ли да гIерт кагий нахи мехкарийи.

КПСС ЦК июльски Пленумо белгалдаьккхад, ялат дикка дукхагIа доаккхилга. Юкъе маьрте ядата культурай хоадам лакхбелга юртбоахам производстве керттера проблема хинна а йолаш а хилар.

Кхетамца, бокъонца Iилман ларда тIа боахам лелабера школа а хинна дIаьттад юртарча бIаьш вахараш болча кагийча нахахи мехкарашта лактта леладара культура лакхьйр духьа лаьцана Ерригсоюзни яхье дакъа лоацила.

Опыто тешал ду, кагирхой лаьттa лоладеча Iилма-технически прогресс сихьар, кхашкара хьункьам лакхбар духьа лоаттабева къовсама кагирхой юкъебахьара гIулакха из эффективни форма хилара.

Уж декхараш кхоачашдара гIулакха дукхача боахамашка ударни эза а хинна дIаьттай комсомольско-кагирхой механизировании бригадаш, отрядаш, звенош. Республика колхозашкеи совхозашкеи 200 совгIа я уж. хIьта дукххачар лакха хьувкъам а ях бу.

Наурски района «Красное знамя» яхача колхозерча, ХалалиевIаддаряхьмен керте латтача комсомольско-кагирхой звеное сахкa 16 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара фуальаьхача хьажкIий 39 центнер ьаккхай, цу тIа я хьажкIий 1 центнер яккарга 3 соми 90 кепиги мара лахадац, пханагIа лаьрхIача 4 соман 95 кепигаи меттел. Хасалиева звенона, 1969 шерарча социалистически яхьа итогашка а хьежа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ШIе байракх сицай. Цу коллективо укх шера 200 гектара тIа кхею хьажкIаш, хIьта хIана лакха хьункьам чуэцаш а йоаллa.

ХIара шерра-шера ялат чIоаггIа хьункьаду укх шера 291 гектар долча лаьттан хIара гектара гIара 34 центнер кIа даьккхача Гудермесски района «40 лет Октября» яхача колхозерча Висалиева Мигеолта кагирхой звенош. Ножай-Юрта районерча А. Шерипова цIерагIча колхозерча Успаево Iаьный бригадерча къонача тхьамка леладераша хIара гектара тIа 21 центнер тхьамкий лордеш кхеяьй. Къоначa лаьттaш леладераша са ца кхоадеш къахьегаш кийар хьахьокхаш дола цу тайпара масалаш дукха лаха йиш я кагирхой хIара коллектива балхаца ра.

Республикерча комсомола дуккхача комитеташа цьийбай боахаме чуув кагирхой. Шелковской, Грозненски, кхыча районий комсомольски организацеша чIоггIа уйла тIайохийт фермашта комплексни механизации яра. Общественни хьейбай боахаме эффективность лакхьйр духьа лоаттабу къовсам юртарча чIера комсомольски организаце керттера гIулакх а хинна дIаотта бевз. Ачхой-Мартана, Наьсарен, Шелкова, Гудермеса районий комсомола комитеташа кагирхой хIана кIезига юкъеоз комплексни механизации, къахьегам вIаштIехьболара толашегIа йола методаш чакхъяхара.

КПСС ЦК июльски Пленума решенешка белгальяьй йоккха, юртбоахамь зичизан яра программа.

КПСС ЦК июльски Пленума, ВЛКСМ ЦК II-ча пленума решенеш кхоачашъяра тIаерзаь хьадда мероприятеш белгалъе еза комсомольски организацеша.

Пренешка къамьаьр даьча Грозненски района «Старогрозненский» яхача ков гIара оалхазараш леладеча совхоза комсомольски организаце секретара В. А. Бултаева аьлар, совхоза къоначe къахьегамхоша, КПСС ЦК июльски Пленума решенеш йийна а йийна, хьадда мероприятеш белгальяьй уж кхоачашъяра. Комсомола комитето чIоаггIа уйла тIайохийт къоначa болхлой профессе лакхьяра. 13 птичница операторий курсашка яхийтар, хIьта цар уж толаме чакх а яьхар.

Совхоза комсомольски организаце кагирхой дукха юкъеоалаш болаьй боаржабаьб юртбоахамь профессеш Iомаяра. Къона механизатораш кийчбеча курсашка дешаш хиннав совхозера 27 саг.

ХIанз совхоза кагирхой низаш тIадерзадаьд КПСС XXIV-ча съезда бакъ боаггIача тайпара накъьабахара. ВЛКСМ хIара член совхоза хIара къона къахьегамхоши-ший къахьегама совгIатаца накъавода цу денна.

Ше къамьал деш ВЛКСМ «Красный молот» завода комитета секретара А. Т. Писарева ма лаьра дийцар городо юрта шефство яра дешах. Комсомола комитето шефство лелаю «Староюртовский» совхоза. Завода къоначa болхлоша дикка новкъостал лаьц совхоза ков гIарча оалхазарий фабрика хьальара. Каст-каста вIаши дIа-юха хьоашалгIа ух. Завода комсомольцашеи кагирхошеи хIанз къовсам лоаттабу съезда сийна тIайийца деррига декхараш толаме кхоачашдар духьа.

ВЛКСМ Гудермесски горкома хьалхара секретарь А. Хадзарагова гулбеннараша дагаваьлар «Тхо Ленинен партен гIулакха кийча дов» яха ленински зачет чакхйоаккхаш района комсомольски организацеша баьча балха опытах. Цо дийцар ВЛКСМ III-ча съезде Ленина даьча къамаьлa 50 шу далара сийна комитето чакхъяьхача мероприятеех.

Наьсарен районерча «40 лет Октября» яхача совхоза ВЛКСМ комитета секретара Дударова ше къамьал деш дийцар КПСС ЦК Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара комсомольски организаце чакхбоалаче балхах.

Пренешка иштта къамьалаш дир В. Рабухина — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза учетчица, В. Быкова — ВЛКСМ Октябрьски райкома хьалхарча секретара, А. Табацкова — ВЛКСМ Шелковской райкома секретара, А. Успаева — Ножай-Юрта района А. Шерипова цIерагIа колхоза комсомольско-кагирхой бригада бригадира, А. Арсамбиева — Гудермесски района «Кавказ» яхача колхоза комсомольско-кагирхой звеной звеньевас, Г. Чеботаревас — Сунжевска района Троицки юкъерча школа дешархой-производствечии бригада бригадира.

ВЛКСМ обкома пленуме дIаьхи къамьал дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. М. И. Абубакарова.

Дувва оттадаь диначи цинна дешах лаьца чакхьяха хьадда мероприятеш чIоагIйир ВЛКСМ обкома пленумо.

Пленуме дакъа лаьцараша парте обкомеи комсомола ЦК-еи дош делар республика комсомольцашеи кагирхошеи вай парте комсомола хьалхашка оттадаь декхараш сийленца кхоачашдара даиза дарг мел лоалар дергхилараш, КПСС XXIV-ча съезда бакъ боагIача тайпара накъагIортилараш.

Пленума балха юкъе дакъа лоаццаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома организационно-партийни балха отдела заведующи В. В. Варлашкин, ВЛКСМ ЦК инструктор А. А. Ольшанскийи.

М. ОСМАНОВ.

«Старогрознефть» НПУ кIоарга бурувлеттача контора химически лабораторе коллектив йоцца ю. Цхьабакъда, цо деча балхашка тьежача лоархIаме я ала йиш йолаш я ю. Вай мехка эггара хьалха цу лабораторе гипсовани е йоласиньд лоабета маркхала. Из лакогIйола метод кийчъеча хьинаре дакъа лаьцад лоабета маркхал кийчбара йолча инженера Сацридова Марияс. Из метод производствана юкъеяхьар бахьан долаш дукха пайда баьб нечахьалхенна.

СУРТА ТIА: инженер М. Сапридова лоабета маркхала рецептура къоастаеш я.

Д. Васильева сурт.

Хозал совйоахараш

Ткъе шера план хадал хьалха кхоачашъяра къовсам лоаттабеча бахача наьха хIамаш тегача № 1 йолча ателье коллективо шиc беттa план 110 гаргга процент кхоачашйир. Дукхача шерашка хьалха латташ хьайоагIаш хиларoa, тега хIамаш дика хиларoa цу ательеца цхьоалагIа разряд енай. Цхьа дезал санна, барттайна дукххача къамех нах ба цу ательe къахьегаш. 20 шу да ательe вIашагIъелла. 17 шера цу коллективана керте латташ хьайоагIа Сабалат Мария Григорьевна. Цу шерашка тика тоабаьб цо цеха болх. Пехьалоcаш хинна из хIанз хьалха латтaраштa юкъе я. Ерригаа 7 бригада я укхала болх беш, царех 4 бригада коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я. Шоай болх дика хьовше, аьла болаш шоай бахха опыт новкъостанта дIалуш ба къахьегама ветеранаш А. В. Ганчица, М. Жирнова. Баракъаш доахача хана кIадаш кходара, барзкъаш дигагIа хилийтара шоай низ а хьинар а ца кхоьеш болх беш ба маIача наьха барзкъаш хьалоахаш вола чоп. Аржаных, мастераш яи. Николаенко, Шмитько.

Пхьа бригада яп ателье хIара бетта план тIехкхоачаш ца еш, кIадаш а кходу цар, кердадераш производстваиа юкъедоаладу.

В. И. Ленин ваь 100 шу дуззача денга кхачалехьа укх шера укхазe кходир ткъе пальто, пхьа маIача наьха костюм, шиь ноч йилла кIадаш. хIьта кходьча чухнаха тохача кIадай чотах хIанз а тIехьа болх беш я цига ши бригада.

Наьха вахар хIара шера тоалу, цунга хьежжа дукхагIа хул дIадехар. Барзкъаш лахара, тегара технологи хара, шоай производственни толамаш лакхдара, мода лестам, силуэташ хара шоай кхетам даим тIаухийт ательe болхлоша. Масала, городе Красноярске деша вахийтив Мургадин Георгий Иванович, цIавеча из хургва моделье-закройщик.

Иштта дика къахьегача ательерча ворхI болхлочоа укх шера елар «За доблестный труд» яха Ленински Юбилейни медаль, царна юкъе я ателье начальник а. Дакха социалистически декхараш тIайийцад ательe болхлоша. Шекой хургйолча парте XXIV съезда накъайоаzача хIамаш тегарий коллективо шийна хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачашдергхилара.

Р. ЯНДИЕВА.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Грозненска мехкдаьтта института керттера дешара корпус хьалъеш я Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-4 коллектив. Шоай лизаца деча гIишлош балхий шера план цхьоалагIча сентябре кхоачаш а я, цу хана дена тIадоагIача шера чотах къахьегаш ба гIишлошъераш. ХIанзлетьа пятилетка тIехьарча шера планал совгIа дь гIишлош балхаш 15 эзар гаргга сом мах болаш да.

Ши-шегIа хьахинадаш уж къахьегаме толамаш. Цун керттера бахьан да къахьегам кхетамна вIаштIехьбаккхар. ГIишлошъеча управлене бригадашта юкъе шерра яьожай социалистически яхь. ХIара денна итогаш ю даьча балхий. Дийнаь даь балхаши дийнна гIалаташи пятиминутке душ. Кхоана де деза балхаш белгалдоах. Цига де лаьрхIараш кхоачашдой хьожаш тIахьожам лоаттабу партийни профсоюзни организацеша. Цул совгIа дукхагIйола бригадаш хозрасчетах болх беш я, цар чIоаггIа къовсам лоаттабу материалаш кхояра, гIишлош хьальяре дIебоди нах лохбара. Нагахь участок, бригада яи управлене къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьа ца бoаккхаш. Цо дикка лакхьяьй къахьегама овсарле, тоадаьд экономико-технически хьокхамаш.

Цу СМУ бригадашта юкъе дукха коллективаш я хIанзлехьа яке шера план кхоачашъяь. Царех я коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю Хаджиев Шамсудин, Хунариков ХIарон, Скворцов Александр, кхыбераш керте латта каменщикий, изолировщикий, монтажникий бригадаш. Цар юкъера лаьрхIача хIара сменах норнаш 130 — 150 процент кхоачашъю. Къаьстта хьокхаме болх беш ба цига гIишлошъераш яи Кулеш, Мусаев, Коваленко, Максименко, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) М. Кулеш, А. Мусаев, М. Коваленко, И. Максименко.

И. Плиева сурт.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Республика Лакхехьарча Совета Президиумо аргIанарча заседане ладийгIар бахача наха бытовой гIулакхаш делга малагIча хьал тIа да. «Бахача наха бытовой гIулакхаш делга дIахо дегIадоаладара де дезарий хьакъехьа» 1967 шера 26 августа КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советои баьча соцамга хьежжа тIайина КПСС обкома бюрои республика Министрий Советеи соцам мишта кхоачашбу дувцаш къахьегамхой депутатий Наурски районни Совета исполкома председателa нов. Федорова Н. Н.-ьчa докладагта.

Президиумо белгалдаьккхар, къахьегамхой депутатий Советашеи цар исполкомашеи быта служба предприятей сеть шерьелта вIаштIехьдаьккха а ца хIанз тайп-тайпара бытовой гIулакхаш деча 9 цIенаха 67 мастерскехи латташ а хилар. Бытовой гIулакхаш дара план цIадахача ах шера кхоачашъяьй, хIара сага сих лоархIаш деча цар боарам 3 сомага кхаччалца лакхбеннаб, колхозашеи совхозашеи шоай чотах хьалдеьд быта 2 цIа. Мекенски станице хьальяь йоалаш латт бытовой гIулакхаш ду цаяльон.

Цхьабакъда, хIанзалца хьа деьраша кхоачам бац бахача наха тIа-тIа дукхагIа дIадехараштa, быта служба предприятей сеть шерьяра дакъе бизза кхоачашбаш обкома бюроси Министрий Советои баь соцам, хила йоаггIача боараме чаккачадьа а ца гIулакх дара культура. Дуккха моттигаш я къахьегамхой шоай кога гIирс, барзкъа, телевизор, радиоприемник, холодильник, барзкъаш дутта машина ший хаинахьа тоайита вIаштIехьа ца доалаш. Бытовой гIулакхаш ду цхьаккха предприяти из Николаевски станице, «Советская Россия» яхача совхозе, «Комсомольскийн» Ленина цIерагIеи совхозий отделенешка. Цхьайолча мастерскешка цхьаи саго кхоачашбу иккай пхьарей парикмахерей болх, кхьтанеш а ца яздеш балхаш деш, тоае дIачуйина хIамаш йоаеш, заказаш сов гоадий а во а кхоачашдеш моттигаш нийсду.

Къовсам эздa лоаттабу къахьегама дисциплина чIоагIъяр духьа, корта бохо малараш мелара, прогулашца, кадраш хувцалуш хиларца.

Ше тIайийнача соцам тIа Лакхехьарча Совета Президиумо исполком декхарийла яьй быта предприятей балха уйла дукхагIа тIаяхийта, тIайийна решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабеча массазара комиссеш, Совета депутаташ активни шерагIа юкъеоза, уж деншт граждананий сходашка дувца уттаде, бытовой гIулакхаш дара сеть шерьяра срекеташи торонаши лахара инициатива дукхагIа гойта, колхозаши совхозаши цу гIулакха юкъеоза, кадраш балхаш тIа чIоагIъяьйтара, цар квалификации балха культурей лакхьяра де деза ие.

Цу заседане Президиумо дийцар горoд Гудермеса халкъа судах дола дош. Партеи правительства указанеш кхоачаш а еш, городской судо болх бу правопорядок чIоагIъяра, зуламаша къовсам лоаттабара, пачхьалкхеи хьаштаща граждананий бокъонаши лораяра, советски законаш социалистически общежите правилаши йиза кхоачашъергйолча уйлана советски нах дьалкхебара.

Городской халкъа судо керттерча дакъе нийсен закона оттадьча хьнашкеи къестаду уголовнаи гражданскии дешаш. кIезига дукха тоабаьб общественностаца ра бувзами советски законодательствана пропаганда яра болхи. Дукха дешаш юкъарчал доашаш предприятешкеи организацешкеи дуьц, общественноста вакалаша дакъа а лоацаш. Законодательство Iомаяра городской судо новкъостал ду халкъа заседателаштеи новкъостий судаштеи, ший балхах лаьца отчет тел харжарховта хьалхашка. Горсудо укх тIехьарча хана корта бохо маларaш тIехдоахарий 5 дош дийза а дийца, оалагIа зарба дайтеи къахьегамца мегта боалабеи цхьаи шерагара 2 шерага кхаччалца ха яккха зарбан-къахьегаме профилакторешка бахийтаб уж.

Цхьабакъда, судо хIанз а вIаштIехьдаьккхадац зуламе гIулакхаш кIезигдара влияни елга, кIоаргга анализ яи зуламаш мичара хьадувл хьожаш, кIезига хьож судебни практика Iомаяргех вIашагIтохаргеи зуламаш хьа хулийташ дола бахьанаши дьалхаши хьагучадахарга.

Геттара кIезига юкаметтаувттаду късали лочкъараши дарах пачхьалкхеи учрежденештея организацештеи даь дешаш. Горсудо материальни бехктокхаме озад бокъо йоацаш къахьегамхой балхера дIа а боахаш, ниэ ца йоалаш прогулаш ярах царна ахча техха дезаш хиларах бехке болх кулгалхой.

Судо лерттIа тIахьожам лоаттабац ше яь, коллектива собранешка юваарап кхы тайпа де дезар дарап учрежденей, предприятей, организацей кулгалхошка дIахухьийташ йола частни определени кхоачашъяра.

Лакхехьарча Совета Президиумо городской суд декхарийла яьй советски правопорядок, социалистически законность, пачхьалкхея дисциплина дIахо чIоагIъяра, зуламаш ца хилийтаре дIадахарeи хьакъехьа партеи правительствая решенеш кхоачашъяра чакхдоаха ший гIулакхаш чIоагIде.

Суда тIадиллад бокъонаш телхоярца, зуламе хулиганство делхарца, пачхьалкхеи общественни социалистически доалахье лечкъарца, корта бохоча маларашта тIехьабаьна леларашца лоаттабу къовсам чIоагIбелга, судебни процессий культурей кхетам балара лоархIама лакхбе, дешаша дувцара, приговораши решенеш кхоачашъяра, граждананий жалобашкеи заявленешкеи хьажара законо оттаь ханаш йиза кхоачашъе.

Бахача наха хьалхашка кастка ста отчеташ тела чеза бокъонаш телхоераша къовсам лоаттабара судо беча балха хьакъехьа, доклaдаш еи лекцеш ешеи еза правови темаех лаьца, советски законаши социалистически общежите правилаши ма ярра кхоачашъергйолча уйлана кагирхой хьалкхебара къьестта уйла тIа а йохийташ.

Горсовета исполкома тIадиллад отчеташ уттаяра, правосуде гIулакх дIадахьа лерттIа хьалаш вIаштIехьдахара суда новкъостал делга, социалистически законноста, административни, наблюдательни массазарча комиссей, кхеиза барий дешашта йолча комиссе болх тоабелга, бокъонаш телхаца яйтарах советски правопорядок йиза кхоачашъяраи цар гIулакхаш тIа а дерзадеш.

Цу заседане чIоагIйир IV квартале Президиумо бергболча балха план, дукха бераш долча воашошта совгIаташ далара дешашка а кхыча дешашка а хьежар.

Грозненски кога тІкре беча фабрике ворзІхагІча цеха болхлочо Аленова Надеждас хІора сменах нормаш 115—120 процент кхоачашъеш къахьег.

СУРТА ТІА: болх беш я коммунистически къахьегама ударник Н. Аленова.

И. Пливева сурт.

КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

ТОРОНАШ ЛЕХАШ

КПСС ЦК июльски Пленумо хьалхашка оттадаьча декхарашка хьежжа юрта боахама экономика дІахо дегІайоалаяра шерра программа белгалъяьи. Керда торонаш, резерваш лахара кІоргга уйла ейт цун документаша, производства эффективность айяра де дезараш хьахьокх.

...Дукха къахьега дезаш, хала хлее езаш культура я коартол. Цудухьа нхьайолча моттигашка дукха хилац из шоай боахаме леламра. Бакъда, тха «Экажевски» совхозера къахьегамхой кхахкац царех, эша техника кхоачашйоацаше я. ХІара шера лакхлу цу культуро хьувкъам. Из хьахьокх укх масало. Нагахь санна 1962 шера денз 1965 шерага кхаччалца чуйнъ коартолаш 4552 тонн хинналле (800 гектар гарга лаьтта тІа кхееш хиннай уж). 1966—1969 шерашка 500 гектар соагІа долча лаьтта тІа кхеьрех 8614 тонн хиннай. Вешта аьлча, лаьтта хІама на эшшаш шозза кІезигденнадале а хьувкъам ... айбеннаб.

Цу юкъа кхеъча гІадъаргІй гекараш е шозза дукхагІа хиннад.

Цу масалаша піаьхха а хьахьокх партен правительства хьалхашка уттаду декхараш мелла доккхий а бехктокхаме а хиларах тха района кхоачашдуьургхилар.

Иштта масалаш доаладе йиш я тха хьайбий боахаме а. Укх пятилетка 4 шера (дийкача хьайбий доалага дилгача) 1054 тонн дукхагІа дулх Іалашду тха районо, шура 2486 тонн, тха — 33 тонн.

Укх тІеххьарча шерашка дукхІа дуккагІа ух тха районе техника, минеральни удобренеш, такхьенний юртбоахама хьалоца капитальни вложенеш. Хувцалуш латт юртий, совхоза боахамий сибат. Дукха да яц совхозий, отделенеи ясентораш тишдейнача цІеношка хиша. ХІанз керда давча сийрдача, сапаргІатарча эданеш чу бегІа юртбоахама кулгакхой, специалисташ. УрагІъязий совхозашка дика механизаци яц мастерскеш, кхыйола производствени объекташ, столовеш, общежитеш, пах чубаха дукхаза вІаштІардаь цІенош.

Хьадаь хІама дукха да, хинна эргалонаш йоккхий я. ХІаьта а тахан даьчох са а телеш вагІа йиш яц. Керда декхараш хьалхашка уттаду вахаро, царга хьежжа хила беза боаккхаш бола гІа а.

Цудухьа тха района партийни организаци критически юха хьеж пие шера баьчо къахьегама невъкъага, хьа деш дитар дуьц, хІане аьлча, тхоай кхоачамбоацараш хьаьта гуш на хилча дІахо дахя хала хургда тхона. Тха экономика, болх юхабеттаж дола керттера бахьанаш дувцаргда аз. Царех керттера дар да гектара тІа кхебу йалтий хьувкъам лохбиннйтар. Хьалха дІададахача диъ шерай укх пятилетка диъ шерай тха хинна валоаш хьувкъам дІахьа шийсбина 58,6 эзар тоннагара 45 эзар тоннага кхаьчаб. Вешта аьлча укх пятилетка диъ шера 13,6 эзар тонн кІезигагІа ялат чуэц оаха. Цу юкъа тха цхьан совхоза ялат дІадалара эалани кхоачашъяьац. ХІаьта паччахь хІаьта паччахьалкхеина цу юкъа дІа да ...уш тІадиеа декхар —15 эзар тонн ялат да. ХІамах из иштта?

Тха лаьтташка эггара дикагІа хьувкъаш бола культура хьажкІаш я. Цхьаккха бахьан а доацаш кІезигагІа дІаюаш хиннай из укх тІеххьарча шерашка. Цунга хьежжа лохбеннаб цун тІабохийтача теркама боарам а. Цудухьа дукха за йовцаш ерригача республике дика хьажкІаш кхеврца йовзаш хиннача тха районо укх тІеххьарча диъ шера планах йолгІа хьажкІаш а кхеьнац гектара тІа.

ХІанз доаз дІа из культура кхеврз гІулахх оьлангара хувца лаьрхІад оаха. Теркам тІабахийта ийцар из КПСС ЦК июльски Пленуме а. 1971 шера оаха тхоай лаьтта тІа кхеде лерхІача 19 эзар тонн ялата юкъе шоай моттиг дІалоацаргья хьажкІаша а. КПСС райкомо гІаьийхай совхозий, отделеней парторганизацей районе дикагІболча хьажкІаш лелаерий опыт шерра ахархошта юкъе йоаржае, цу культура хьувкъам айбертболча инкъий система вІаштІехьяикха.

Мела хала йиш йолаш бац тха агрономаш я. ДукхагІа долча даькъе шоай бокъонца бе безаш бола творчески, Іилманцара болх а бита юкъерча лосий кулгалхой функцеш кхоачашъеш ба уж. Дукха ха я районе лаьтта леладера технологически карташ дац кхаш царна хьалха лоаха. Бакъда, тахенарча дийнахь а йолаш я из проблема.

Ловцца аьлча, агрономически служба тохкам бе безаш я цІенхаштта уйла тІаяхийта езаш а ба тха районе. ХьатІайоагІача питилетке районо хІора гектара тІа дІанэзалца кхебаьчул 3—4 центнер дукхагІа хьувкъам кхебийта аьнна тІаийца декхар мишта кхоачашдергда ала деза цар ахархошка. Цар декхар да хІара шера олсара баьшш дуккагІа тІаювла кхаш царех мукъа мишта доахаргда ала а из гІулакх дІадаккхдаккха а.

Доккхий кхоачамбоацараш да тха хьайбий боахаме. Уж дувцаш йоикха совещаниш хилар район дукха ха йоацаш. Цу отрасле болх юхабетта керттера бахьанаш гучадаьлад района хьайбаш леладераша, уж дІадаккхара невъкъаш белгалдаьб. Царех керттердараш да: доакъар ца тоьар, фермашка механизацаш йоацилга. Уж а тхона дІадоахалургдоацарех дац. Укх шера планах доагІачул шозза дуккагІа доакъар Іалашде йиш йолаш я тха район. ХІаьта а совхозий кертнахана, профсоюзни организацеша мелал гучаенлийт из декхар кхоачашдеча. Из гІулакх оаха райкоме а райисполкоме а цІенхаштта дийшад. ДІаьо йодача хийа доакъар Іалашдеча из мелаш дагадарашта моттарг я дац. Уйла тІаяхийта, дІадахача шера шоаш хала даьнаха Іа дац ца долийташ лоладу из гІулакх «Октябре 40 шу» яьча совхосе (директор нох. Арапиев, карткойа секретарь нох. Терлоев).

Дика хьоккамаш дала йьттув буон тха хяаш лехадерий укх шера. Душна тІенкхоачашъяьй ялат паччахьалкхеина дІадалара задани «Экажевский» совхозо, совхоза техникума хьажкІашта меттел а дІаденнад кІа.

Дика хьалъаш йоагІа района кхашка хьажкІаш, гидуареш, коартолаш кхыйола культураш.

Вешта аьлча, пятилетка чакхйоала шу белгал а даьккха КПСС ЦК июльски Пленума хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара кийче е йиш йолаш ба тха хІара боахам. Района партийни организаце вна дургба цу гІулакхна вах оарцагІбахи. Цу гІулакхна оаха кертторь де ...хІар да июльски Пленума решенеш къахьегамхошта кІоргга дІайоазийтар, социалистически яьхь боарам айбар. Цу гІулакхна хІаллеваь оаха оарцагІбаьхаб агитатораш, политинформатораш, пропагандисташ.

ХьатІайоагІача пятилетка тхоай районе цаІ рентабельни боахам болхам из лалийта — иштта да оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар.

С. ГОСТИМИРОВ,
КПСС Назрани района хьалхара секретарь.

ШИФЕР ЕЧАРА КЕРДАДАР

Шиферин Іоакъаш ю Советски Союзе эггара йоккхагІа йола поточни автоматически лини вІаштІйоалаш латт асбесто - цементни хІамаш еча Себряковски комбинате (Нижни Поволжье). Из пхелагІа я укказа шифер араехаш йола технологически лини. ХьалхагІа хиннарел эргайоал из балха овсарле лакха хиларца — шера 55 миллион Іоакъа. «Пушка» яхача прессана кІал тоІаьь кердача технологегІа хьаьь шифера Іоакъаш ши бІаь килограмм хилла ели хІама тІахьийтача лоалургйолаш я.

Ер массехк шу да Себряковски комбинат ВІашн экономически новкъостал дара Совета (СЭВ) опорно - хьоккама пункт йолаш хьайоагІа. Польша, Чехословаке, Болгаре, Румыне, ГДР, кхыча мехкий специалисташ опыт Іомае каст-каста боагІа талІеш йола Іоакъаш хьаьра ханара технологи геттара дика Іомаь бола тІешлонгъара индустре себряковски мастераш болча.

Технически кердадарий керттера дакъа керда хьаьтеш латтача заводе тІадерзадергда. Из, юхьанца дема хьалаьрхІача продукци арахеца кхоалагІа производствени объект болх бе йолалийтарца Себряковски асбесто - цементни изделей комбинат Советски Союзерча ше санна болча предприятешта юкъе хьалхарчарех болча цхьан моттиге ергья.

Петр ГОДЛЕВСКИЙ,
Виктор САПОВ,
АПН корреспонденташ.

Ф. ЭНГЕЛЬС ВАЬ 150 ШУ ДИЗАРГА

ХАЛКЪИЙ КОРТАМУКЪАЛЕННА ТІЕХЬАРА СИЙЛАХЬ-ВОККХА КЪОВСАМХО

ИІЛМА коммунизма лардаш ехкарех цаІ волча Фридрих Энгельса революционни творчество хьахилар домонополистически капитализм эггара чІоагІагІа лакхлуча хана Из ха белгалйоаккхаш йола башхало яр абсолютистски режимашта духьаларча боламна бувзалуш бола Европерча тоІадаь доахкача халкъий къамаш мукъадалара къовсам баржар, хІанга иштта Азе, Африка, Латински Америко халкъаша колонизаторашта еш йола духьале лакхьялар. Колониальни экспанси чІоагІагІа сихьенна ха яр из, Маркса капитализма классически мехк ба аьнна цІи яьккхача духьал цхьан Англе колониальни владенеша XIX бІаьшере йоладушшехьа дІалаьнаяр 20 миллион саг века территори. ХІаьта цхьа 75 шу даьча по караберзабир 250 миллион нах. 1876 шу тІакховчаш ингалски колоней лаьтта Англе шийчул 170-за дукхагІа дар.

ДоагІаш мадий, ше болхлой болама теоретики дуьен халкъашта юкъерча пролетарски организацешта — коммунистий Союзан ЦхьоалагІча Интернационала хьалхле лелаерея цаІи хиларах тарра Фридрих Энгельс волавелар тоІадаь доахка халкъаш мукъадихара лоаттабеча къовсамен цу къовсама хьакъехьарча революционни пролетариата декхаройи исторически лоархІам башха.

Энгельса доккхий гІулакхаш даьд къамаши къамий паччахьалкхенаши хьахиларах, къамой боламаш исторически хьадаларахи цар характерахи бола хьехам хьабеча. «Феодализм йохаярали къамий паччахьалкхенаш хьахиларахь», «Историе цуххера ия бара лоархІам» яхача балхаш тІа цо гучаьхар къамаш хьахилара процесса башхалонаш, къамий общность хьахилара экономически кхыйолеи предпосылкаш, цу процессе дуккхача лаьха боле лоархІам гучабаьккхар, дуьне къамий мотти литературен дегІадоалиядера юкъе цар лоаца дакъа а дилаш.

Тайп - тайпарча бахьанех шоай лоІамах даьнача къамий боламе Энгельса беча лоархІама ларде дар къамий консолидацеи къамий паччахьалкхенаш хьахиларен процесса исторически прогрессивность кхетаяр. Цо ниясса кхетадир уж болачеш буржуазно - демократически хувцамаш хилара тІехьа, къамаш шоай лоІаме дегІадаккхара духьале еш хинна къамий кІоаргга доваш хьахулийташ доле бахьанаш хиния, хІаьта пролетариат кхетаниярен вІашагІкхетарен йола духьале хинна феодализмах юкедиса гІулакхаш дІадахара тІехья лоаттабеча къовсама составной дакъа хиларах тарра.

Ше кІоаргга диалектик хиларах тарра, Энгельса дика кхетадйра къамий деша хьакъехьара буржуазе позици вІашдухьале болаши лертІа йовцаш хилар. Къметтел из прогрессивни класс хинначе, феодализмаша къовсам лоаттабеча, къамаша дІадехараштта тІехьа лаьттача хана а буржуазенгара гучаювлар великодержавни тенденцеш, паьха мехкаш колонеш еш карадерзаде гІерташ хилар. ХІаьта буржуази контрреволюционни класс а хинна дІа мехкарт, уж тенденцеш лакхлу. Іевдал бе деллачул тІехьагІа, буржуазе кхы а йоккхагІча масштабах дІакхихьар исторически шийла хьалха хиннарий — феодальни правительствий —политика, карадерзадаь халкъаш теІадера политика. БІарча тьейшача капитализма халкъешта гІера дІа а ца боакхаш лакхбир къамашта беш бола ниэ — Іоткъам, хьоадир піий Іеухийта керда гІемаш, хьайир колониализма варварски система. Къахий сонтал, шовинизм, расистски мракобеси контрреволюционни буржуазе идеологе дакъа я хинна дІаэттар.

Демократически кортамукъале бахьан, коллагІа бале а низ — Іоткъама духьал, цунца къамаш низ — Іоткъам а болаш, бокъона а хадданза а къовсам лоаттабер болхлой класс я — ал хинарча общества эггара революционнегІа йола класс. Ший чулоацамта диллача из чІоагІа хилра я национальнически психологена. Цун мировоззрене ларде латт пролетарски интернационализм, классовой барт — цхьогІо хиларен кортамукъале бахьан къовсам лоаттабераш лархІарен уйла.

Марксеи Энгельсеи дІахьехкар эксплуататорски капиталистически строй йолча хана къамен дош къоастаде йиш ца хилар, духьаьал социалистически революце мара кхы цІаккха хургбоацаш цІенбеш къамашта бу низ — Іоткъам дІабовккхаргдургбоацилга. Дуьен халкъашта юкъерча болхлой класса программни документа тІа — «Коммунистически парто манифеста тІа» цар яздора из революци хиларах, «цхьан индивидуумо вокхьанна еш йола эксплуатаци дІа ме йоавкха дІаяргья цхьан къамо вокхана еш йола эксплуатаци», яхаш.

Коммунистически кхоленга хьежаш, Энгельса хьалххехьа а гуш хиннад коммунизм йолча хана общественни дегІааахаро къамаш тІа-тІа гаргагІа оаргаднлари юкъера а къамий башхалонаш дІабоахарехилари. Дукха ха йоацаш гучаьйнна. 1847 шера цуъаь хиннача, коммунистий Союза программа эггара хьалхарчарех йолча цхьан проекта тІа Энгельса укх тайпара жоп деннад «Коммунистически отношенеш йиза чІоагІъенначул тІехьагІа къамий хургйолча кхелий деша «Общества принципе ларде тІа вІашагІкхийттача халкъий къамашта йола башхалонаш уж вІашагІкхетар баьхьа долаш цаІ шоллагІчуннца дІауергья, цу тайпара, масса тайпарча сословни классовни башхалоний ларда дІахларах уж шоаш а частни доллахье а дІайовлаш санна дІа я ергья» (Ф. Энгельс, «Тешами коммунистически символа» проект, «КПСС исторе дешаш», № 1, 1970, оагІ. 86).

Иштта я къамаш мукъадахара къовсама хьадда гучадувлача гІулакхий хьокхехьа Энгельса уттаь юкъара теоретически позицеш. Из дош тоІадаь доаллача меттал, низ беш долча а къамах болхлой классен демократически низийн къамаш доалла лоаттаделга диза дІадаккхара чІоагІа хьашт хилар кхетадер яр цунна йола хьалхле лелаяра принцип, «Цхьаккха я къам кортамукъа хила йиш яц цу хана чухь кхыдолча къамашта низ а беш,— аьнна оттаьй Энгельса 1847 шерарехьа я пролетарски интернационализма керттерачарех цхьа положени (К. Маркса Ф. Энгельси, том 4, оагІ. 372). Из белгальярина чакхйоал къамаш деша хьакъехьа Іилма коммунизма лардаш ехкарий дукхача выступленешка гІолла.

Ше мел яьккхача хана Энгельса Марксаца цхьана чІоагІа доралдьд тоІадаь доахкача къамий хьашташ, уж дуьен халкъашта юкъерча пролетариатен революционни демократен барт — цхьогІоа дІаккхайкадераш а болаш.

1848 — 1849 шерашкара европейски революци а хилалехь Энгельса лоархІамера революционни событеш лаьрхІар 1830 — 1831 шерашка царизмана духьаларча польски восстанехи. Австрена, Пруссена, Россена цу хана кара хиннача «мукъача городерча» Краковерча поляккий къам мукъадаккхара боламахи. Цо даькъала дувцар Габсбургий империе доал оттаданча кхыча къамаша а шоаш дахара тІехьа лоаттабу къовсам силбелар, из халкъий цабахте тІехьагІа йоахаргхилар дика довш хьаллхе дІа в кхайкадеш. Цо чІоагІа, могабора английски лиилордеки буржуазеки Ирландин мукъаиккхара тІехьа къовсам лоаттабьраш а. 1848—1849 шерашка Энгельса чІоагІа хьаллоацар тоІаьаь доахкача къамий шоаш къесте а шоай лоІаме хила а йола бокъонаш, реакцие духьале шоаш еш йола выступленеш хьаллацара болхлой класси демократически низашта тІа а хьежаш.

Крымски тІом йоабаь Балканашка гаргарча Малхбоален къурсаш Малхбузерча паччахьалкхенаштен паччахьа Россеней юкъера вІашдухьаленаш крьеинача хана, юкъерча бІаьшерашкара Турецки импери йола цо еш йитарах йолча Малхбузерча буржуазни политикий тезисашта духьал а волаш, Энгельс хьадда тІехьа эттав Славянски Балкански ахьгІайрен кхиллоен халкъаш шоай лоІаме хилийтара, турецки низ — Іоткъама духьал цар лоаттабеча къовсама прогрессивни лоархІам хилар дІа а хьехар.

ДІаяхача бІаьшерен 60 — 40 шерашка — колониальни экспанси чІоагІа йоаленнача хана Энгельса къьестта теркам тІабохийташ хиний колониальни деша, кхыча мехкаша беча низ — Іоткъама духьаларча Азеи Африки халкъий болама. Хьадда дола масалаш а доаладеш, цо хьахьехар капитализма колониальни система лардаш йохаеча цу болама кІоргга прогрессивни, объективно революционни характер. Инде, Ирана, Афганистана, Бирма, Китая халкъаш лоаз оттадеш хиннача Англе, Франце, кхыча паччахьалкхений капиталистически колониальни политиках низ бара, паьла мехкаш хьалувцара политика я буржуазни варварства гІулакх я лоархІаш хинна цо. Колониальни тІемашн авантюраша вІашагІъяккхарий лоткъалдехар «аахарий пиратски уйла я» яхаш яздаьд цо, «гІазь дарз» яйса лоархІаш хинпаи цо колониальни походаш. Алжира Іарбийн кабильски племанаш французски дола духьал чІоагІа лоаттабу къовсам даькъала буьцаш Энгельса белгалдаьхад жовхьар санна «бочьа хег парна шоай лоІаме хилар, хІаьта кхыча мехкаша доалаца бола гоанал лахарал а тІех дерхІ» (К. Маркс и Ф. Энгельс. Соч., т. 14, оагІ. 104).

ЧІоагІа дика хийттай Энгельса 1863 — 1864 шерашка хинна польски восстани. Дуьен халкъашта юкъера пролетариат хьадда Польша мукъадаран къамашка юлахьахиларен тІехьа я — иштта хиннаб Польшаца йовзаена Марксен Энгельсен яьча выступленей керттера чулоацам. Цар тІа белгалйоаккхар кхы цхьаккха уйла я — польски къам мукъадаккхарен эрсий революционни боламий чІоагІа цхьоагІо, къовсам лоаттабу Польшен революционни Россия юкъарча моастагІиоа — царизмана духьал вежарашка бувзам болаш хилазза яргІоацаш хиларах йола уйла. ХІана аьлча, йоахар Энгельса, «Польша ший лоІаме хилари Россера революци цаІ шоллагІчоа эшаш да» (К. Маркс Ф. Энгельс. Соч., т. 18, оагІ. 509).

Дукха теркам тІабохийтар Марксен Энгельсен эггара хьалха ра ингалски колони — Ирланди ший лоІаме хилара тІехьа къовсам лоаттаберий хьокъехьара ЦхьоалагІча Интернационала позици оттаяра. Ирландски масалаца марксизма ларда елларашта къьестта дика гуш хиннад лоал оттадаь, колониальни мехкаш мукъадовлари метрополешка социалистически революци котъялара йоца предпосылкани цаІ шоллагІчуна йовзийна хилар. «Ирландски деша хьакъехьарча Марксен Энгельсен политика, — яздаьд В. И. Ленина. — елар кхычарна Іоткъам беча къамий пролетариато къамий боламашца леладе дезача гІулакхий Іаьалмате боккха лоархІам бола, хІанз а ший геттара боккха практически лоархІам болаш йола образец...» (Соч., бизза гулам, т. 25, оагІ. 307).

Капиталистически мехкашка пролетариат котъяларо хьаелларголча колониальни халкъаш чура дегІаахара эшача перспективай кІоаргга уйла ая. Энгельса вывод ю цу котало цу халкъашка йиш хулийтаргья капиталистически легІа а дета е сиханача кхьакъаба социализмага дола, яхаш. Социалистически революци котъяларо, яздаьд цо 1882 шера, из цивилизовании мехкаш шоаш оаьйна тІехьаргдоа боккха ява я хьохкам а хургба... (К. Маркс Ф. Энгельс. Соч., т. 35, оагІ. 298).

Къам кортамукъен ший лоІамен хилара чІоагІа тІехьа лаьттача Энгельса кхетамца уйла еш хиннай къамаш мукъадахара болламий, цар чоал оагІонаш, уж чура цхьатарра ца хилар белгалдаьхад. Ленина чІоагІа дика лоархІаш хиннад къамий боламашца Марксен Энгельсен хьадда — исторически лелдаь гІулакх, цу е вокх исторически момента юкъарча революционни декхарий позицеш гІара царга хьажа хоаш, контрреволюционни низаша пайда ийбеш долча псевдокортамукъален бола мах бокъонца доала халкъен кортамукъени болашш дьакъоастале хоаш уж хилар. Масала, 1848 — 1849 шерашка марксизма ларда елларашш белгалдаьккхад Австрен паччахьа Россен лоал деча классашта Австрийски империе цхьадолча славянски халкъий къамаш мукъадахара боламах буржуазно - демократически революци котъякха гІертача халкъашта духьаларча къовсама герз де мега хилар. Контрреволюционни хиларах тарра къамий елттача боламашкара Марксен Энгельсен гІулакх шийса, пролетарски интернационализмана цхьаккха а тайнара духьал доацаш лаьрхІад Ленина.

Энгельса хьадда дарцахьа лаьрхІад Франце реакционни бонапартистски ШоллагІча империя доал дераша къамий лозунгех пайда ийбеш хилар. Из къамий деша хьакъехьа йола эксплуататорски классий демагоги гучаяккхар вай хана я эшаш да революционни империалистически гІозараша къамий вІашдухьаленаш тІа дІахо а деш дола зуламе гІулакх хиларах тарра къамий боламех цар пайда эцара кхерам бола дІахайтара.

Марксизма ларда еллараш гаьва хицнаб къамий боламашта идеализаце яра, яхаш яздаьд Ленина, цар исторически лоархІам кхетабеш хишабале а, царех цхьаккха абсолют ца хиннаяц цар.

КІоаргта теркаме, тІехьа тІехинача дерригача историе бакъьаь хиннай революционни процессе кертттере. къамаш мукъадахара боламаш чІоагІле могаргдола, царех довзха ледара хІамаши кхоачамбоацарашх дІадахара новкъостал дулургдола низ хиларах тарра Марксен Энгельсен болхлой классана лувшаш хинна чІоагІадо. Дувцадча паьха хьаштацта эшаш хулача социальни керттера хувцамаш дара тІехьа лоаттабеча къовсамца къамаш къовсам лоаттабе безаш хиларах, духьаьл политически ший лоІам хулга кхьахарах кхоачам ца хиларах Марксен Энгельсен оттаь положенеш геттара актуальни хиннай. Из къовсам мукъадувла мехкаш экономически шоай лоІаме хилар, шоаш тІехьадисар дІадаккхар, и. кх. Іалашдергдолча гІулакхашта чІоагІбер лоархІаме да, яьхад цар.

Доккха гІулакх карагІаьннад Энгельса буржуазни националистически идеологе, дерригача цун тайп-тайпарча лостамийн гІулакхийн — колониальни доала апологе, расизма, космополитизма, шовинизма, националистически лоацача уйлай критик хиларах тарра я. Буржуазни национализма чура эксплуататорий доьлаж доалле герз гуш хила деза, цунна духьал барт хургбоацаш къовсам лоаттабе беза яхаш хьийхад Марксен Энгельсен болхлой классе а дерригача демократически низашта а.

Къамаш — колониальни деша хьакъехьара марксизма ларда елларий теоретически тІехьале, шоай хана хинна къамаш — мукъадахара болам цар практически хьаллоацаш хилар цІаьхха боврбоама лоархІам болаш да. Историе диза бакъьаь дІаоттадаьд къамаш колониальни низ — Іоткъама духьаьара халкъий къовсам прогресса низ бола фактор я, из къовсам лакхлургба аьнна Энгельса хеташ хиннар.

Къаьстта бойкха лоархІам болаш хиннай къамаш доал лоаттадара система революционни невъкъаца дІаяккхарах социализм бахьан болхлой класса лоаттабеча къовсамаи [illegible] кІоаргга бувзам хиларах йола Энгельсен положени. Цу положенеца хьалхе а лелаеш, Ленина хьабаьб империализм дІайоаккхача вутача дуьен революционни процесса составной дакъа хиларах тарра къамаш мукъадахара, антиимпериалистически къовсамах бола хьехам. «Хьалха лаьттача мехкашка пролетариата буржуазеца лоаттабу граждански тІома дегІадахкача долча, тІехьадисача, тоІадаь доахкача къамашта юкъе хула дуккха демократически революционни, къамаш — мукъадахара дараш а долаш, боламаш вІаштІехаш йола зама ше а йолаш мара хила йиш яц социальни революци, — яхаш яздаьд цо (Соч. бизза гулам, т. 30, оагІ. 112).

ХІанз бойкха революционни низ а хинна дІаэттача къамаш мукъадахара боламо чІоагІа дІахьа етташ ехар империалистий колониальни импери. Шоай лоІамера паччахьалкхенаш дьахиннай 70 мехка. Дуккхача халкъашта социализмамен капитализмамен юкъе хоржам бар реальни исторически альтернатива я хинна дІаоттаргдола зама йоагІаргья аьнна Энгельса хьалха хинна колонеш капиталистически болцача новкъа дегІаахарах йолча ший идеенна. Колониализма буржолаш дохадаьча дуккхача къоначча паччахьалкхенашка прогрессивни дегІаахара хиннь херцаб; социалистически ориентаца хьаийца, социалистически мехкашца эйхха доттагІала гІулакхаши леладу.

Кхоачаш хулаш латт мукъаувла къамаш йиза йолча прогрессаген тоадаларген дуга социалистически никъ толашагІа хилар бахаро ше хьахьокхаргда яха сийлахь - воккхача пролетарски уйлакхочо, революционера, низза волча интернационалиста Фридрих Энгельса хургдар хоаш Іилма наьбкъаца аьнна.

Лев ГОЛЬМАН,
исторически Іилмай кандидат.
(АПН).

МОСКВА. П. К. Штернберга цІерагІча Паччахьалкхен астрономически институте болхлоша доккхий тохкамаш цу Беттa физически лоаттам Іомабера, Бетта картеш оттадаро. цун тІехе йовзара. Института болхлой чІоагІа сатувсаш ба «Луна-16» яхача советски космически станце сна Беттa меронда Іоналра нтогашка космосе даьхача эзнеха лаьттан тІа дІоча тохкамех хьахиннараш шоайла ийсавр дукха.

СУРТА ТІА: Беттен планетийн физика отдела болхлой Владимир Никонови, Татьяна Скобелевай «Луна-16» яха станци Іоессача моттига рельеф язано йолча Бетта кхыча районашца ийсъеш ба.

В. Будана сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАШ МЕЦА ХУРГДАЦ

Советски района Ленина цІерагІара колхоз керттерча дакъе дулха хьайбаш кхедеш я. ХІанз чуйнна Іаь кийчо еш ба колхоза хьайбаш лиладераш.

Хьалха каст-каста нийслора боахаме доакъар тоъаь Іалаш ца дарах, Іа чакхдоаллаш хьайбаш меца дусаш. Цу гІулакхо дикка лохйора хьайбий продуктивность. Цхьабакъда хІанз шоай ерригта уйла уж кхоачамбоацараш кхы ца хилийтара тІаяхийтад колхоза специалисташ, къахьегамхоша.

Планаш укх шера 2000 тонн йоли 1900 тонн силоси Іалашъеаш я колхоза. Дукха хІама ца эшшаш Іалашъяь ьынай йол. ХІаьта силос а 1100 тонн кийчъяь. ХІанз хоза дьттача денох биззa пайда а ицаш, дІахо Іалашдеш да доакъар. Цул соагІа белгалдаьккха доагІа, хаоттам мяччa тайпара хилча а, боахама къахьегамхой цхьабараш санна бехк Іалаша дІатІабеххаш хІама ца деш багІаш боацилга.

Догъяр Іалашдерий къьацамцара безам совбиккхара, балха темпаш лаккъара чІоагІа новкъостал дир КПСС РК бюроси райисполкомои цхьана байтa совцамагІа вазпех акха кІалхьожадергдолаш хІара сага ю хьакхаче ьалх 30 процент цунна йита, аьнна, оттадаро, — йолх шоллагІча бригада бригадира Тайсумов Ахьъяза.

Цул соагІа, мегага арабалалехьа бригадашка собранешка шоаш хьала тІаийца хинна социалистически декхараш эрга а даьха КПСС XXIV съезда сийна хІм а лакхагІа доал декхараш тІаийпар хьайбаш лиладераша. Съезда сийна къахьегама вахте а этта лакха хьоккамаш доахаш дукха вах ба кІанз цу боахаме. Иштта сий а деш цІераш йолх колхозе цхьоалагІча бригадерча Хамзатоа Муссета. кхоалагІча бригадерча Сутанов Імрана, йиъалагІча бригадерча Макаев Дудий кемчар. Норма 0,25 гектар йолча 0,33—0,35 гектара тІара дериа йол хьокх царех хІаране.

Колхоз вІашагІъеделна денз ших шера эггара хьалха доахаш хьалашна доакъар Іалашдеш йоле стогометатель я укказа болх беш. ХІаьта стогометателе бу пайда лаьрхІача белгалдаьлар 40—50 сага мессел цо болх белга. «Беларусь» трактора тІа из агрегат вІашагІъеллар колхоза механик Мусаев Хасмохьмад ва.

Цу агрегатаца болх беш ва къона комсомолец механизатор Рабуев Ваха. Ши шу да Серноводске механизатораш кийчбу училище эррига отметкаш «отлично» а йолаш цо чакхъяьккха. ХІаьта шийна уттаь отметкаш йоагІаш уттаяьлга хьахьокх цо хІанз балха тІа. Каст-каста боагІа из волча новкъостал, хьехам эша кхиметтел хи яха механизатораш а. ХІаьта ший дийнахьара норма 200—250 процент цо кхоачаш ца еш балха ди дІадоаш.

Йол Іалашъяраш соагІа, тІетеІІа силос кийчъеш а ба боахамa къахьегамхой. Хьайбий продукци лаккъара, доакъара база чІоагІъяра геттара лоархІаме я силос. Цхьабакъда хьайбаш Іаи замалахь шийлача лоаттадойя цар продуктивность лохлургья мел дукха дерна доакъар деxе а. Из дагадоаллаш хьинар кхо ца деш къа я хьийга, оттаьча хана хьала ерригa хьайбий помещенеш тоиь баьлар Аламов Умалата кулгалдеча, лаьрххІа хьайбий помещенеш тоара вІашагІъеллача бригада къахьегамхой. Цул соагІа цхьоалагІча бригаде 100 бежана лаьркІа керда помещени а хьалъяьй цар.

ХІанзалца пайда ца бео хиннаб из боахам. Бакъда, укх шера пайда бара эша хьалаш долаш я колхоз.

Юбилейни шу тхоай колхозаги пайда беш чакхдаккхийта социалистически декхар тІаийцад боахама къахьегамхоша, йоаз колхоза партбюра секретара Темиев Шахида. ХІаьта цар шоай доп кхоачашдергхилара тешал цу боахама болхлоша доахача къахьегама толамаша.

М. ХАМАТХАНОВ.

Художника Сачко Филипп Николаевича суьрташ дехка 30 шу ю. СССР Художникий Союза член волча талант йолча художника балхаш белгалдоахаш облвоенкомата, Кабардино-Балкарски АССР Лакхахьарча Совета Президиума дукха Сийлен грамоташ тийнней. Дукха къахьег Филипп Николаевича ший творчестве юртара валар, цуи къаьст-къаьстте болклой хьехьокхаш. Художника говзал лакха

Художнико-юрта

Болга белгалдеш да «Кругловский» совхозе цо яздаь панно, болклой портреташ, кьыдоле суьрташ. ХIана Урус-Мартановски районе хьалха латтача къахьегамхой портреташ яздеш ва художник. Цул соьгIа цхьа цхьаккха лоархIе ма болх беш ва из. «1923 шера нохчий халкъе автономи къаьра кхача доккхача картина тIе болх беш ва.

СУРТА ТIА: художник Сачко Филипп Николаевич Социалистически Къахьегама Турпала Ш. Аюбова сурт яздеш ва.

М. Пливова сурт.

РЕСПУБЛИКА ПХЕЛАГIА СПАРТАКИАДА

Доккха спартакин цIей хилар 10 октябре С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе. Цу дийнахь хьайийлар вай республика пхелагIа спартакиада. ЛоархIаме событи я из вай республика вахаре.

Эггара хьалха трибуккашта хьалхашка гIолла тIехбаьлар республике йолча спортивни обществий байракхаш ихьараш. Царна тIехьа чакхъьлар «Труд», «Спартак», «Динамо», «Урожай», «Локомотив», «Трудовые резервы» спортивни обществий колоннаш. Цу колоннашка бар обществий дикагIбола спортсменаш. Спортивни обществаш чакхъьлча трибуккашта хьалхашка гIолла тIехбаьлар вай республика эррига городашкара, районашкара дикагIбола спортсменаш а. Цул тIехьагIа эррига колоннаш стадиона малхбузев оагIорахь йолча трибуккашта духьалъэттар. Парада командующа волча республикански категоре судхочо нов. Сусоева Нохч-ГIалгIай республика V-гIа спартакиада хьеллара баькха спортсменаш хIаоттабарах рапорт делар республика физкультурай спортен комитета председатель волча нов. Гайсановга. Спортсменашна моаршал а хаьтта, V-гIа спартакиада хьайийлар цо. Цул тIехьагIа къамаьл дир парте Грозненски горкома секретара нов. С. О. Зоева. IV спартакиада хиначахьан дола укх хиь шера вай республика спорте хилла хувцамаш, даьха толамаш белгалдаьхир цо.

Нохч-ГIалгIай республике хIанз 713 физкультурни коллектив я. Цу коллективашка дакъа доацаш 250 эзар тарга саг ва. ЧIоагIа лакхьенна спортсмений говзал а, 30 соьгIа спортсмен ва вай республика СССР-и олимпийски сборни командашта юкъе боагIаш НохчГIалгIай республике ба СССР, Европа чемпионаш, дунен юкъерча яхьашка призовий моттигаш яьхараш. С. О. Зоева къамьал даьчул тIехьагIа спортсмений цIей даькъала дувцаш къамаьл дир малхдаьттан химически промышленноста профсоюза обкома председатела В. И. Зубкова, ВЛКСМ обкома секретара О. Мякиева. Цул тIехьагIа республика дикагIа болча спортсменашта Л. Ерничевас, Д. Жаровас, С. Хасанхоча, К. Татаева, Н. Давидяна, О. Давидяна, А. Онегова хьалхьайир Российски Федерацен V-ча спартакиадан байракхаш. ХIаьта РСФСР-и гIачча атлетика чемпионе О. Шакунайс хьалхоттайир пхелагIча спартакиада цIи. Горшеcтонин дакъа чIакдаьча стадиона баьшарча вай тIа спорт сменаашта юкъе ягь яьржар. Шоай говзал хьаьхьехар боксераша, акробаташа, штангисташа, кIалтаргах латараша, велосипедисташа. Котало яьккхачарна лаьрхх[а] приз лора. ХIаьта уж призаш ялараш духхагIча даькъе вай республика дикагIбола спортсменаш бар.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТIА: вай Республикера Европе СССР-и чемпионаша хьалъайю РСФСР-и Нохч-ГIалгIай республика V-ча спартакиадан байракхаш.

Лоамашка совхоз е лерхI

Шп-кхо да хьалхе «ГалагIоз» Iам болча моттиге вертолет оссар. Цунна баьхкараш бар республика юрта боахама опытни станцера Iилма-тохкама болхлой Ачхой-Мартана района КПСС хьалхаре секретарь Ф. Руснин.

Цар укхаза дена гIулкх дар лоаман босенаш тахкар, цар гIа юрта боахама культураш кхевра лаьттанна анализаш яр. Уж цига бахар баьхан да шаьрача ярепашка дIаювча коартолашта «вирус» хулаш латтилга. Гучадаьнна да дIаюв моттиг хийцача коартолаш дикагIа чам болаш хулгеи из лаьхар на кхетавлен. Опытни станцера Iилма — тохкама экспедицес цига белгалйир из культура дIаера дикагIйола участкаш. ДIаьхо цар лаьрхIар къахьегам Iилмач ларда тIа баккхара лаборатори а йолаш укхаза тохкама пункт хьао.

Ахкан зомалахь 30 эзара Iай кхо бIаьн хьайба кхоабаргдолаш совхоз хьае лаьрхIар района кулгалхоша цу специалисташна дага а баьнна шоаш тохкам беш хиначо лоаман лаьтташка.

С. БЕРДУКАЕВ.

ДЕША ШОАШТА «ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА»

Дешарин шерача гIозара — СССР халкъа боахам дегIааьхара теоретически практически проблемаш я, хIаьта иштта доазол дехьарча экономика проблемаш а хьашт долаш мел барашта лаьрхIа да кIирашка цкъазза арадуела КПСС Центральни Комитета «Экономически газета».

Газето кийча я еш кепаетт коммунизма материально - техническа база хьанра, халкъа боахама деррига доакъош дегIадовладара, технически прогресса, боахама кулгалдара практике экономически законех пайда эцара Iилмаш проблемаш. Дешачоа хIара номер тIара корайоагIаргья боахама реформа мишта чакхйоахкх, планированен экономически стимулированен, методаш эргайоахаш мишта тоаю дувцаш йола статьяши корреспонденцеши. Газета тIа кепаетташ я предприятешта, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошта лаьрхIа экономически балла методически материалаш, положенеш, рекомендацеш, боахама реформа лоархIаметIарча дошеех йола къаьстта выпускаш. ХIара бетта-бетта кепаетт промышленноста балхи хьакъехьира СССР ЦСУ сводкаш, царна тIехьара комментареш. Промышленноста доакъоех, юрта боахамах, транспортах, гIишлошьярах лаьца шера яьча экономически обзорашка хьахьокх пятилетка задачеш, хьалха латтача предприятей опыт.

Предприятей кулгалхошта, экономисташта, инженерашта, техникашта газета тIара корайоагIаргья къахьегами производстве Iилман ларда тIа вIаштIехьаккхарах йола материалаш, йоаргья производства тайп-тайпарча доакъошка НОТ юкъехахьара хьалха латта опыт. ЧIоагIа уйла тIайохийт капитальни гIирсаш дьалдара, материально - технически Iалашоц система эргайоахаш тоаира, торговли, общественни кхача кийчбелга, къахьегимхоашта бытовой гIулакхаш делга дегIадоаладара.

«Экономически газета» оагIонаш тIа кепаетт промышленни продукцена пачча хьалкхен аттестаци ераи дикагIа йолча изделешта «Знак качества» яха мужар тIатеIадарахи йола материалаш. Массе тайпара информацеш хетаю Iилман техникан хьехарашта. Материально - технически Iалашон болхлошта пайдана информаци корайоагIаргья Iалашона сбытовойи органий балха оборудованечен кхыйолча материальни ресурсаштен реализаци кра опыта хьакъехье. Предприятей мастераштa заочни семинар хьесла газето — «Мастера экономическа школа».

Марксистско - ленински экономически теори Iомаеш барашта новкъостала газета кепаетт беседаш, теоретически статьяш, методически разработкаш юкъейоагIаш йола тематически выпускаш. Уж выпускаш оттаеча дакъа лоац боккхийча, иштта социалистически экономика, производства планировани учети вIаштIехьаккхара, керттерчен оборотни фондаех пайда ийса эцара, боахама расчет вIашагIйоллара эррига разделех лаьца дега хаттарашта жоп лаш телаш а болча советски Iилмахоша.

«Экономически газета» хаддаш кепаетт промышленноста, торговле, коммунальни боахама, транспорта предприятей балха тIарча, бахача пана бытовой гIулакхаш дара сферерча кхоачамбоацарашта цIенлашта критика еш йола статьяш, фильетонаш, репортажаш.

Дагалохийт оаха шоана, деза новкъостий, кIирана цкъазза арадуела «Экономически газета» «Союзпечать» эррига цунктанашка, бувзама агентствашкен отделенешкен, предприятешка а учреждешка а кепайоазув общественни хьисапе доаржадераш гIолла мел дез яздайта йиш хилар.

В. БРУНЬКО.

«Экономическая газета» Кавказски коррпункта заведующи.

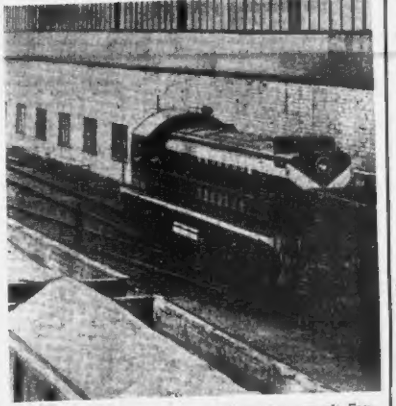

МИНСКИ ОБЛАСТЬ. Хьалхара Советски Союзе массе мехкаце доазол дехьарча мехкашкен кхухьийт Солигорски кхаь комбината калийни удобренеш. Ер пятилетка хьайолаелча дена даьттан беркат совдоахача пизаний миллионаш тоннаш арахийтай цар.

ШоллагIча Солигорски калийни комбината коллективо хьалха укх шера 9 бетта 6867 эзар тонн руда а даьккхад, 1249 эзар тонн минеральни удобренеш а яьй, цу даькъе планаш соагIа 91 эзар тонн руди 28 эзар соагIа тонн удобрени. Къонача предприятена арахьара тIеэдаьIача нахкъашкара хIара деча солигорски удобренийн экспортош кхухьийт Польски Халкъа Республика юрта боахама къахьегамхошта. ХIаьта комбината продукцех эггара дукхагIа пайда эцарех цаI я цуи фирма — «Полькоон».

Производство дахи эргайоахаш тоаю предприятие коллективо, арахеца продукци тIа - тIа дикагIа хул.

КПСС XXIV-ча съезда, дакъа болхаш доккхагIйола лекхарш тIеийцад комбината къахьегамхоша.

Сурта тIа: дIанхоийта кийчаь ШоллагIча калийни комбината продукци.

В. ВЕЛИКЖАНИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

ПИЛ-ГЕОЛОГ

Деррига а дIадоладелар дIаяхача бIаьшере чекхйоалаш Ассаме машиннекь буллача хана. Джунгли лешкарча балхара лагере юхадоалаш хиннад пил, тIаккха цуи когIаш тIа йоахка Iаьржача хьоакаташ тIа Iатташ хоеший. Цун лергIа ушал йолча кхьчаб нах. Цунна тIехачахьа лепаш хиннай мехкдаьтта Iатташ.

Ассамерча мехкдаьтта доалача моттигера мехкдаьтта доахаш латт 1890 шера денз. Из чакх а доахаш болх беш я Индера иттара къаьнагIа йола мехкдаьтта чаккхдоаха предприяти.

Цхьабакъда ассамски мехкдаьтта доалла моттиг гучаяьккхачул тIехьагIа дIадахача ах бIаь шера чухь Инде цхьаккха а тайпа балхаш даклац мехкдаьтта доалла моттигаш лахара. Английски колонизатораша йоакхо еш хиннай шоай мехкдаьтта продукташ йохкаш дIалхийтара рынок Инде махулла дукхагIча хана хилийтара. Дунен шоллагIа тIом хула ха тIакховчаш латтача юкъагIа мохк Iалашбеш хиннa эррига я геологически служба 27 сагах латташ хиннай. хIаьта царна юкъе цхьаккха а специалист мехкдаьттахо а хиннавац. Цудухьа тамаш а яц Инде мехкдаьтта гучадаьккхар... пил хилар.

1947 шера Инде политически кортмукъале яьккхача айла йолаенний экономика. 50-гIа шераш юкъе дахача хана правительства тIанйиай мехкдаьтта промышленносте паччахьалкхен сектор хьара решени, тIаккха Советски Союзагара новкъостал а дийхад цо. Хьаный мехкдаьттан Iалама газек хьакъехьара Комиссе. Советско-индийски цхьана гIулакхаш лелаярах беркат даьннад: хIанз индийски бурув деттара балхий программа Къулба - Малхбоален Аьегара шерагIьяр я. Шера керта доаккхаш долча мехкдаьттах йиъ миллион тонн хул, хIаьта 1978 — 79 шерашка 14 миллионага дIа я кхоачаргда из. Къоначa промышленносто хIинлекха я гIа баьккхаб лаьттан тIара форда чу ялара.

Камбей заливе, Малхбулехьарча берда йисте, укх шера 19 марта тоожественно хьайийлай форда юкъера мехкдаьтта скважина.

(АПН).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней хувпалуш моркхаш а йолаш, лоадама йовчаш а йоацаш. Малхбузехьара гIаьххьача боарие мух я хьекхаш ха хила я фегара температура республике гIолла 15 — 20. Грозне 17—19 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. 14 октябрера 17 октябре кхаччалца хувпалуш моркхаш а йолаш, ихьеццайолча моттигашка лохк а доалаш, хьалларча юкъагIа ихьеццайолча моттигашка лаьгIо йовчаш а йоацаш, хьаьда лостам йоацаш гIаьххьача боарие мух а хьекхаш ха хила я фегара температура байсашка 1 градус шелалгара 4 градус йIовхалга кхоачаш, хьалларча юкъагIа 3—8, денoшка 7—12 градус йIовхал йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

Института юбилей

Ленина орден лелаеча Паччахьалкхен политехнически Львовски институто ший 125 шу дизар белгалдаьккхад.

Кепайоазон Кердаларий Агентства корреспондентага вуал ректора профессора Денисенко Георге баьчи хоамагIа, института 12 факультете энергетика, химе, гIишлошьяра, радиоэлектроника, экономика, машиностроене, геодезия даькъе шовзткъе пийтта инженерни специальность Iомаеш ва 25 эзар тарга саг. Церех ахаел соьгIа бараш сайриарчен заочни отделенешка доаш бagIa.

Дикъ даькъах кхо дакъа бола студенташ — уж болхлой ахархойн бераш — Украински республика малхбузехьарча районашкара баьнна ба.

Львовски политехнически институт — такан из а болх беш 1280 преподаватель а волаш йола 61 кафедра. Цар кхаь даькъах шин даькъанна докторий Iилмай кандидатийн степенаш сиинай Iилман студенчески общества 60 кружоке тайп-тайпара проблемаш къоастаяра къахьегаш ши эзари ах эзари студент ва. Аллаха укх тIехьарча шин шера Iилман разработкаш ярх 67 студента медалаш а лакхерчен юкъерчен специальни образоване Министерства, ВЛКСМ ЦК, ЛКСМ ЦК грамоташ а еннай. Институтски конструкторски бюрос хьаллоаттаду мехкарча ши бIаь промышленни предприятенара Iилман бувзамаш. хIара шера массехк миллион сома мехa заказаш кхоачаш а деш.

Владимир ПОПОВ, АПН корреспондент.

Ладувгӏа, хьажа

13 октябрь

РАДИО:

6.30 — ХIинга Iуйре (эрсий меттала). [illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ:

16.40 — Нохч-ГIалгIай 5-гIа спартакиада. Баскетбол. 18.00 — «Автомобильный и Жигули» яха документальни фильм. 18.30 — Миллионий ленински университет. Коммунизма хьалъярга болача новкъа. 19.00 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий метталашка). 19.30 — Киножурнал. 19.40 — Юртара вахар (нохчий меттала). 20.10 — Шоана, бераш. 20.20 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.35 «Эрсий хьу» яха художественни фильм (шоллагIа серь). 21.35 — Документальни фильмий киносал.

14 октябрь

РАДИО:

[illegible] къа Iалхошам болх беш ба (гIалгIай меттала). 16.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 16.45 — «Радиопочта» (эрсий меттала). 17.00 — «Кхональ» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — Аьшараш. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Аьшараш. 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.05 — КПСС-а XXIV-ча съезде накъаьолхаш. «Пятилетка — хаьа хьалха!» (нохчий меттала). 18.15 — Бераша фильм. 18.45 — «Хьа доттагIа хьехархо ва» яха фоторепортаж. 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Телевизиони кердадараш. 19.20 — Хоамаш. 19.25 — Марксистско - ленински дешара системера занятеш йоленнай. 19.40 Шоана, бераш. 20.15 — Мехкдаьтта къайн цхьоале. 20.45 — «Пачча хьалкх ренташ, белаис вах» яха художественни фильм.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ОАР: НАСЕРА БЕЛГАЛБАЬЧА НОВКЪА ГIОЛЛА

Воккха паччахьалкхен деятель, тохкамах чакхваьннен леррагIа хьавенен империализмана духьалара къовсамхо, ОАР-а президент Гамаль Абдель Насер ха йоацаш кхалхарах йоккха гIайгIа кхаьчар дунен дерригача мехкашкарча прогрессивни общественностаге. Из доккха во кхача тайпара лаьрхIар Iарбий халкъий моаттагIаша. Цар гуччахь хьакхийкадора президент Насер валарца ОАР-ера прогрессивни режим йохаргхиларгеи Гаргарча Малхбоалене цхьа фунехдаь «политически вакуум» хьахургхиларгеи догдоалаш шоаш хилар. «Санди таймс» яхача английски газета, масала, эль ца хеташ хьахкхайкадир: «Насера инфаркто Гаргарча Малхбоалене шоай позицеш юхаоттаира американцашта кхы цхьаькха цхьа торо а еннай».

Вашингтоно хоам бир Гаргарча Малхбоаленера гIулакхаш политически лаькъаца къовсгадара хешаех лаьца СССР, США, Англе, Франце ООН-ерча массазарча бIаналий заместителий боараме еча совещанешка США-с дIаэо лоаца дакъа хоададе яьна. Вьча решенех, кIаьта из кардехьа лаьрхIар кхымиетел малхбузехьарча мехкашка а Вашингтоно цхьан оагIорахьара яь решени, йоах «Гардиан» яхача английски газета, «машарача переговорашта цIенхаштта хIама тохар» да.

Американски «хоам» Тель-Авиве мара къоабалбанзар. Кхыча мехкашкарча гIулакхий министра Эбана хьакхайкадир, Израилен США-и «позицеш бокъоцца цхьатара» хилара тешал деш ий болга. США переговорашта юкъера ялара баьхая хьадовзийташ, «Нью-Йорк таймс» яхача газета дукхьал яздора, из гIулакх Вашингтон ОАР-а ийа бе гIертилга да, яхаш.

Цхьабакъда, цу еррига кампане телам баккхаьзар цуи инициатори. «Насера белгалбаьча новкъа гIолла тIерга вайIа», «Насера вахкагаш кхоачашзерга вайIа» яха доаигаш а кхайкадеш дукхаьна миллионаш болча египтанаша вьча демонстрацеша баькъдир. «Аль-Ахрам» яхача египетски газета белгал ма даккхара, «вениача президента политически накъоьо ОАР-е кIоаргIа салаш хийца хилар».

Израилен Гамаль Абдель Насер веннaчул тIехьагIа ОАР-е «Iаьдал бахьан долаш ера политически къовсам болалургба» яхаш шейхал бoвла гIийртача цуи империалистически гIоплийн чIоагIа дог эккхийташ хилар мехка Къаман собране массева раьза а волаш Анвар Садат — венначa президента эггара гаргарагIа хиннa соратники доттагIен — пачча хьалкхенна керте латтачуи посте тIа вахийта кандидатагалла оттаваp.

«Аз, — хьакхайкадаьд Анвар Садата, Къаман собране депутаташка ше къамаьл деш, — сай кандидатура оаш оттаир Гамаль Абдель Насера наькъагIа деха лаьрхIа цо хилара дола тешал санна лоархIа». Шей политически программа керттера доложенеш ше хьакхайкаеш, Анвар Садата белгалдаьккхар, египетски къаман керттера декхараш хьалхагIа я санна Израила дIалийца территореш мукъайоахилга, Iарбий къаман цхьоагIо чIоагIьелга, сионизманеи империализманен духьала къовсам лоаттабелга. «Советски Союзацарен сийлахь - йоккхача социалистически содружества халкъаш тIехьа латтача цуи сийлахь доккхача халкъаьарен къаьстта доттагIал чIоагIделга, къамийкортамукъален болaмаш масе оагIорахьара хьаллоаттаделга, египетски халкъа къахьегача низаштe карагIдаьнна социалистически хIамаш лораделга хилар.

КЪАЬНАРЧА ПОЗИЦЕШ ТIА

Индокитаерча США политиках лаьца американски радио чуи телевиденен гIолла 7 октябре къамаьл даьд США президента Р. Никсона. Вьетнамски доь къоастадара дакъе из «керда машара инициатива» санна тегийта гIерт хоал деча республикански парте лелаелаци американски кепайоазон цьаьйола органаш.

Малан малагIа да Никсона вьча дальзоне? Американски президента предложени ялар «Индокитаерча сера карарча дерригача низаша тIом сацийтарен хIанз шоай йолча позицеш тIа уж нисарен» хьакъехьа. Цу предложенена тIехьашка латтар бIаргаго хала дац: хIанз Къулбехьен Вьетнаме дола хьал хаьда йоаччa дIаьххача хана чIоагIде гIерт США. Президента багах Вашингтоно, цу тайпара, цIаькха а хьахкхайкаду гIаьрахой санна хьбена шоай бIу кхы хабар а доаьаш Къулбехьен Вьетнамера арабаккха шоаш ца тугаш хилар. «Нью-Йорк таймс» обозревателa Макс Френкела деча мукIарлах, тIом сабабара хьакъехьа согашени яра предложени а луш президент Никсон американски бIуи гIулакхаш шоай метта сацийта а, хIаьта, хетаргахьа, кхыметтел чIоагIде а гIерт.

Иштта дийцар президента вьетнамски проблема политически наькъаца къоастаяра. Индокитаех йола конференци гулъяра ше тIехьа хилар а Цхьабакъда, цу дешах йола американски позици ше хьайовзийташ, цо бакъдир Къулбехиен Вьетнамерча Iаьдала керте, ховн ма дарра. Вьетнамера гIулакхаш машарца къоастадарга бодача наькъа тIарча керттерча духьленех даI йола Тхиеу-Ки марионеточни режим йита безам болаш США хилар.

Белгалдоалаш да, укх шера 17 сентябре Къулбехьен Вьетнама Республика Хьанна волча революционни правительства хьакхайкаьнен къулбехьенвьетнамски проблема цхьана къоастаяра вет пункта латта йоэзаш йолча эрограмма хьаьхьехьа доаркIаеча хIамашта дукхIавоаккхаш йолчен машара инициатива Никсона цхьаьккха хIама на хьоахадар.

Вьетнамски лета хьакьетварча Никсона «кердача инициативана» лаьрххIа вьча шалию баькъу, цу тIа керда цхьаккха хIама ца задар а США ма дарра аьтта хIана а къьнарча позицеш тIа латташ хилар а Дукхьел из бахьан доладаш, 8-ча октябре. Вьетнамах йолча парижски совещане 87-гIа пленарни заседани чакхъьяьначул тIехьагIа. Париже къамаьла а даь ДРВ-ен Къулбехьен Вьетнама Республика Хьанна йолча революционни правительствай делегацей вакалша белгалдаьккхар, Никсона даь къамаьл «машара инициатива» я йоацаш, общественни мнени Iехаяра а Вьетнамера США тIом дIахо баьхара а шербара я тIаерадаь маневр хилар.

БОЛИВЕРА СОБЫТЕШ

4 октябре боливийски столице Ла-Пасе правительствана духьала тIема чатеж гIоттаьяр. Заговорщикаша дIахийхар президент Овандо отставке воалаген Iаьдал тIема хунтага дIаувлен. Цхьабакъда, еггара къайлагIа Вашингтоне кийчъяь хинача спекарегIа Боливе хьоаль событеш. заговорщикашта вIалла дага а доацаш, кхыча оагIорахьа лестар. Цар меттахьа хьоадир доккхий патриотически низаш. Болхлой, ахархой, студенташ, тIема гIулакхаш тIара нах бокъоша путчисташта духьала баьлар. цар цхьаьтарра хьаллаьлар Овандос аргентински правительствагара политически убежище дехтачул тIехьагIа президента дехкарaш шийна дIа тIайда патриотически низий кулгайхо вIарал Хуан Хосе Торрес.

7 октябре Хуан Торреса хьахкхайкадир, болхлоех, ахархоех салтех, интеллигенцех кот гIортоатаа еш йола «халкъа националистически правительство» вIашагIйоала безам хилар.

Боливийски патриоташа, хIаьта, эггара хьалха, Боливе Компарте а, хIаьта иштта боливийски боахсой центро — массе йоккхагIайолча профсоюзни объединене а — хьакхайкаьдаь шоаш инарал Торрес хьаллоацаш хилар. ТIеххьарча хоамегIа, Боливерча реакционни низаша (дукха хье ца луш Боливе деш дола «новкъосталь» юхадоаккхилга хьахьийнача вIашагIкхийттача Штаташа хьаллацарах кот гIортолга еш долча) дитадац патриотически низашта духьала дIахо къовсам лоаттабе гIертилга.

Цунна дуьззденна хIанз укх саьхьата хаьдда ала хала да, цу мехкара хьал дIахо мишта дIанийслурга. Цхьабакъда, Боливе латтача событеша цIаькха а хьагьокх, къакъоалургIйоалаш процесс Латински Америке хIара дехна дукхагIа шерауш хилар; американски монополей къахача Iаьзна кIаллхардохилга, боккъонна йола кортамукъален суверенитета яккха, дукха а дукхагIа дола адамий духьа йоккхий социально-экономически эрглонаш чакхъяккха гIерт керда-керда мехкаш.

Латински Америках дукха ха йоацаш а тIехьа цуй заповедник лоархIаш хинна Вашингтон укх тIехьарча хана вIаштIехьа-тIехьа ше эшаш хилар бакъдаьнна ялаш. ХIанз керда социалистически обществo хьалъеш доаллача Куба халкъo турпал революци яьчул тIехьагIа. Къаман дукха лоархIаме эргалонаш эра наькъа тIа даьнна патриотически низаш Перу Iаьдала керте эттачул тIехьагIа. Сальвадора халкъа цхьоагIон блока кандидата Альенде Чилерча президентски хоржамашка котало яьккхачул тIехьагIа шеррачa халкъа боламо. вайна ма гарра. Латински Америкера кхы цхьаькха цхьа мохк а чулаьцаб — Боливи.

Американски кепайоазон комментарешка лакхагIачул тIехьагIа, аьрдехьарча низаша Боливе яь выступленеш США-на «дага доаза» яр. Цхьабакъда, доалача хIана хьакхокх, цу тайпара «дагадоацараш» Вашингтона дIахо йодача хана каст-каста хийслургхилар.

А. КИСЛОВ, В. ВАШЕДЧЕНКО, А. КОЗНОВ. (ТАСС).

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАДОЛАДЕННАД 1971 шера «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу боахама эррига отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча кепайоазон доаржадеча общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:

1 шера — 3 сома 12 кепики;

6 бетта — 1 сома 56 кепики.

Диц ма лелаш! 1971 шера «Сердало» газета х[illegible]хьа язде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; жаьпе ихама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 2-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Револоце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типографи на «Грозненский рабочий», проспект Революции. 7/84.

СФ05220. Заказ № 10164.